

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2023

Barbora Hanzlíčková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HISTORIE

**OCHOTNICKÉ SPOLKY NA PLASKU A
KAZNĚJOVSKU**
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Barbora Hanzlíčková

Historie se zaměřením na vzdělávání, obor D-ČJ

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 24. 4. 2023

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji doc. PaedDr. Naděždě Morávkové, Ph.D. za odborné vedení, rady a ochotu při konzultačních hodinách k bakalářské práci. Dále poděkování patří Ing. Aleně Svobodové za poskytnutí materiálů a za umožnění návštěvy divadelního klubu ŠUTR. Také bych ráda poděkovala Mgr. Martině Matuškové za celkovou pomoc a cenné rady, které mi tuto práci pomohly dokončit. V poslední řadě bych ráda poděkovala mé rodině, která mě celé studium podporovala.

Anotace

Bakalářská práce sleduje ochotnickou činnost v regionu Plasko a Kaznějovsko na severním Plzeňsku v časovém rozmezí od druhé poloviny 19. století až do současnosti. Práce analyzuje historický vývoj amatérské divadelní produkce v závislosti na politických a jiných aspektech příslušné doby. V jednotlivých kapitolách specifikuje činnost ochotnických spolků ve městech Plasy a Kaznějov a v jejich přilehlých obcích, kterými jsou Horní Hradiště, Babina, Nebřeziny, Pláně, Žebnice, Obora a Lomnička. Použité informace v této kvalifikační práci vycházejí zejména z archivních fondů a literatury, dále z periodik a orálních pramenů a ze soukromých archivů.

Klíčová slova: ochotnické spolky; amatérské divadlo; Plasy; Kaznějov; severní Plzeňsko; Divadelní soubor Štace; klášter Plasy; obce na Plasku a Kaznějovsku.

Abstract

The bachelor's thesis follows voluntary theatre activity in the region of Plasko and Kaznějovsko in northern Pilsen in the period from the second half of the 19th century to the present. The thesis analyses the historical development of amateur theatrical production depending on the political and other aspects of the relevant time. In individual chapters, it specifies the activities of volunteer associations in the towns of Plasy and Kaznějov and in their adjacent municipalities, which are Horní Hradiště, Babina, Nebřeziny, Pláně, Žebnice, Obora and Lomnička. The information used in this qualification thesis is mainly based on archival funds and on the literature, periodicals, oral sources and private archives.

Key words: voluntary associations; amateur theater; Plasy; Kaznějov; northern Pilsen; Štace Theater Ensemble; monastery Plasy; villages in Plasko and Kaznějovsko.

Obsah

Úvod.....	8
1 VÝVOJ OCHOTNICKÉ ČINNOSTI VE ZKOUMANÉM REGIONU	11
1. 1 Tradice ochotnických spolků.....	14
1. 2 Loutkářství.....	14
1. 3 Divadelní soutěže a festivaly	14
1. 3. 1 Krakonošův divadelní podzim.....	15
1. 3. 2 Manětínská divadelní opona.....	15
2 OCHOTNICKÁ ČINNOST NA KAZNĚJOVSKU.....	16
2. 1 Ochotnický spolek Kollár	16
2. 2 Dramatický odbor Sokola v Kaznějově.....	19
2. 3 Dramatický odbor při ROH Lachema	20
2. 4 Divadelní soubor Štace.....	20
2. 4. 1 Léta 1979–1989.....	22
2. 4. 2 Léta 1990–2000.....	27
2. 4. 3 Léta 2001–2009.....	30
2. 4. 4 Od roku 2010 do současnosti	34
2. 5 Ochotnická činnost v Oboře	36
3 OCHOTNICKÁ ČINNOST V PLASÍCH.....	38
3. 1 Konventské divadlo	38
3. 2 Plaská ochotnická činnost ve 20. století.....	42
3. 3 Současná plaská ochotnická činnost	45
4 OCHOTNICKÉ SPOLKY NA PLASKU.....	46
4. 1 Ochotnický spolek Havlíček v Pláních	46
4. 2 Spolek divadelních ochotníků Rozkvět v Nebřezinech	47
4. 3 Ochotnický spolek Jirásek v Žebnici	48
4. 4 Ochotnická činnost v Lomničce	49
4. 5 Ochotnická činnost v Horním Hradišti	50
4. 6 Ochotnická činnost v Babině	50

Závěr	51
Summary	53
Seznam použitých zdrojů	55
Seznam použitých zkratek	59
Seznam příloh	61

Úvod

Tato bakalářská práce na téma *Ochotnické spolky na Plasku a Kaznějovsku* se zabývá ochotnickou činností amatérských spolků v oblasti měst Plasy a Kaznějov a v jejich přilehlých obcích. Cílem této kvalifikační práce je uvést do problematiky ochotnické činnosti jednotlivých amatérských souborů, jež působily či působí ve výše zmíněném prostředí. Dále konkrétně analyzovat a syntetizovat jednotlivé spolky, seznámit s jejich ochotnickou produkcí a odkazem. První kapitola pojednává o vývoji ochotnické činnosti a ochotnických aktivitách jako takových, jež jsou zaměřeny na vymezené regiony. V této části jsou také zmíněny divadelní soutěže a festivaly, kterých se především účastní Divadelní soubor Štace Kaznějov. Druhá kapitola je věnovaná ochotnické divadelní činnosti na Kaznějovsku a popisuje ochotnický spolek Kollár, dramatický odbor Sokola, dramatický odbor a loutkářský spolek při ROH Lachema, divadelní soubor Štace a také přináší torzovité zmínky o divadelní činnosti v obci Obora. Třetí kapitola vystihuje charakteristiku ochotnických spolků ve městě Plasy, od konventského divadla až po současnost. V poslední čtvrté kapitole je přiblížena amatérská divadelní činnost v obcích nedaleko Plas, a to v Žebnici, v Pláních, v Lomničce, v Horním Hradišti, v Babině a v Nebřezinech.

Nejstarší zmínky o ochotnické produkci na Kaznějovsku a Plasku pochází z druhé poloviny 19. století, kdy již v roce 1870 z iniciativy kněžny Pauliny Metternichové bylo založeno v prostorách konventu plaského kláštera tzv. *konventské divadlo*. Během více než dvacetileté existence se stalo váženým kulturním činitelem známým i v zahraničí. Svoji činnost ukončilo v roce 1894 po smrti knížete Richarda Metternicha, syna známého rakouského kancléře K. V. L. Metternicha. V roce 1896 byl v Kaznějově založen ochotnický spolek Kollár a svoji činnost si dokázal udržet až do 50. let 20. století. V 70. letech 19. století se také začíná objevovat ochotnictví v Oboře, ve vesnici vzdálené pár kilometrů od Kaznějova. Zde v roce 1940 tamější hasičský sbor uvedl jednoduchou divadelní hru, avšak prameny o oborském ochotnictví existují spíše torzovité.

Od počátku 20. století do roku 1918 vznikalo méně ochotnických souborů. V Plasích od roku 1910 působil ochotnický spolek Thálie, jenž svoji činnost ukončil během první světové války. Před ním fungoval zpěvácký soubor Střela. Samotná *velká válka* přinesla více zklamání než nadějí v lepší časy. Tyto negativní dopady se samozřejmě projeví i v chodu amatérských klubů, především v odchodu mužské populace z důvodu branné povinnosti, což zapříčinilo pokles členů a celkově komplikace uvnitř i zvenku dílčích souborů. První republika

představovala přínos všeho nového – myšlenek, nadějí, technologií, státního zřízení, ale zejména svobody. To se všechno významně odrazilo i v kulturním dění. V této době se začíná rodit většina ochotnických spolků ve zkoumaném prostředí. Na scéně se objevil ochotnický spolek Havlíček v Pláních, dále Jirásek v Žebnici či Rozkvět v Nebřezinech. Torzovité zmínky o amatérské činnosti také pochází z obcí Horní Hradiště, Babina a Lomnička, ve kterých se ochotnictví udrželo maximálně pár desetiletí. V Lomničce se ochotnickou činností zaobírala místní osvětová divadelní komise a učitel Pavel Holec zaujal post režiséra všech zdejších divadelních představeních. Nutno podotknout, že přímo v Plasích za první republiky nepůsobil konkrétní amatérský spolek. O ochotnickou činnost se zde v této době nejvíce zasloužily dramatické odbory Sokola, dělnické tělovýchovné jednoty, dobrovolníci či „dovolenkáři“.

Členové bývalého ochotnického spolku Kollár a ostatní herci amatéři založili na konci 50. let 20. století dramatický odbor při chemickém závodě Lachema Kaznějov. Jeho činnost přetrvala do roku 1978. Z tohoto dramatického odboru se poté vyvinul divadelní soubor Štace, jenž se do povědomí zapsal díky svým originálním divadelním projektům, které prezentoval na divadelních přehlídkách, soutěžích a festivalech. V lednu 2019 tento spolek oslavil čtyřicet let na ochotnických divadelních prknech. Štace se také může pyšnit cenami – ať hereckými, nebo dokonce uděleným certifikátem o nemateriálním kulturním dědictví. V současnosti se divadelní soubor Štace těší velkému zájmu veřejnosti. Některé hry jsou natolik populární, že je tento soubor hraje dodnes. V 50. až 70. letech 20. století také ve městě Kaznějov působil loutkářský divadelní spolek při chemickém závodě ROH Lachema.

Po druhé světové válce plaští občané založili ochotnický spolek Lípa, jehož činnost přetrvala do začátku 60. let 20. století. V dalších dekadách ochotnická činnost v Plasích spíše stagnovala. Objevilo se pár snah o udržení ochotnické produkce, ale převážně neúspěšně. V současnosti zde působí pěvecký soubor Saggita a ochotnický spolek Drahorád, jež společně nacvičily muzikál *Metternich nežil jako mnich*, jehož premiéra byla uvedena v říjnu 2022.

Obecně vzato většina amatérských spolků vznikala při tamějších školách a při volnočasových zařízeních. Díky osobám zajímajících se o herectví se v jednotlivých obcích mohla rozvinout ochotnická produkce. Největší slávu amatérské soubory zaznamenávaly ve 20. a 30. letech 20. století, tedy před nástupem fenoménu kina a posléze televize. Během komunismu se udržely na scéně jen ty nejodolnější a ideologicky vyhovující. V době nacistické okupace a posléze na počátku socialismu jich zaniklo nejvíce.

Stěžejními materiály pro zpracování tématu *Ochotnické spolky na Plasku a Kaznějovsku* byly dostatečně dochované archivní fondy uložené ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Z těchto materiálů byly využity pokladní knihy nebo protokoly ochotnických souborů v obcích Kaznějov, Nebřeziny, Pláně a Žebnice. Informace o amatérsko-herecké aktivitě v Plasích byly čerpány z osobního fondu Aloise Thýna a z brožury Jiřího Fáka *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku* z roku 2006, vydaná Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici. Četné zdroje o ochotnické kaznějovské činnosti lze nalézt v diplomové práci *Historie a vývoj ochotnického divadla ve městě Kaznějov* Kláry Růžkové (rozené Macháčkové), která mapuje amatérské divadelní aktivity v letech 1896 až 2005, dále ve výše zmíněné publikaci J. Fáka a v ohlédnutí *30 let DS Štace Kaznějov* Aleny Svobodové. Strohé informace o zkoumané problematice je možné získat v periodikách *Kralovický obzor*, *Kaznějovský zpravodaj* a v *Kronice regionu o Kralovicku, Manětínsku a Plasku* z let 2002/2003. Proto nejvyužívanějšími zdroji se staly předchozí uvedené prameny. Kvalifikační práce také obsahuje dva krátké rozhovory se členy Divadelního souboru Štace Kaznějov, s paní Marií Šmidovou a panem Miroslavem Šmidem, pojednávající především o jejich vztahu k herectví obecně a jejich začátcích ve výše zmíněném spolku.

Terénní výzkum byl uskutečněn vlastní přítomností na zkoušce divadelní hry, konkrétně představení *Živého Betléma*, které nastudoval divadelní soubor Štace. Díky této návštěvě došlo k seznámení s prostředím divadelního klubu ŠUTR a s některými členy zmíněného spolku. Zejména bylo zjištěno, jaké ochotnictví představuje povinnosti a jakými hereckými či hudebními vlohami by měl člověk působící v takovém divadle oplývat.

Zpracovanost tématu je nízká vzhledem k četnosti ochotnických souborů ve zkoumaném regionu. Použitá literatura byla vydána v prvních letech 21. století, a tak ji lze považovat za neaktuální. Pokud by se člověk chtěl seznámit se současnou ochotnickou činností na Plasku a Kaznějovsku, našel by stručné informace na internetových platformách. Jiná publikace o tomto tématu neexistuje.

1 VÝVOJ OCHOTNICKÉ ČINNOSTI VE ZKOUMANÉM REGIONU

Na území okresu Plzeň-sever počátky venkovského ochotnického divadla se datují již do první poloviny 19. století. Od dvacátých let 20. století docházelo k rapidnímu nárůstu ochotnických spolků. Jen v oblasti Plaska a Kaznějovska, na které se zaměřuje tato bakalářská práce, jich fungovalo více než pět, a tak zde můžeme považovat ochotnickou činnost za velmi výraznou záležitost. Dle údajů *Ústřední matice divadelního ochotnictva československého* bylo k roku 1918 registrováno přibližně 450 souborů, v roce 1923 již 800, o rok později 1400, a v roce 1927 dokonce více než 2000 ochotnických spolků na území tehdejšího Československa.¹ Nelze opomenout, že také hasiči a tělovýchovné spolky nacvičovali různá divadelní představení, což přispělo k bohatému kulturnímu vyžití.² V repertoáru se častokrát objevovala domácí i zahraniční tvorba. Z českých autorů byli nejoblíbenější Šamberk a Štolba.³ Vesnické ochotnické spolky převážně přebíraly divadelní hry z profesionálních divadelních institucí, ale i přesto si dokázaly zachovat svoji osobitost.

V 19. století v ochotnických hrách převažovala romantická tematika, ale v posledních dekádách tohoto století se postupně začal prosazovat naturalismus a realismus. Tyto umělecké tendence v ochotnictví převažovaly až do 20. let 20. století. První světová válka pozastavila rozvoj ochotnické činnosti, ale po jejím skončení většina spolků obnovila svoji aktivitu. Během první republiky bylo divadlo společností považováno za nejrozšířenější a nejosvědčenější vzdělávací i výchovný prostředek. V této době především vznikaly dramatické odbory při spolcích nedivadelních, mezi které patřily dělnické tělovýchovné jednoty (dále DTJ), Sokol a také federace dělnických tělovýchovných jednot.⁴ Masové rozšíření ochotnických spolků souviselo s touhou po rozvoji kulturního života, s neexistencí televize a s malým výskytem biografů, jež fungovaly od 20. let 20. století pouze ve větších obcích. Díky těmto faktorům ochotnickí herci neměli o diváky nouzi. Ochotnická představení se nejčastěji konala v místních hostincích na vypůjčených či vlastních skládacích jevištích, taková měly amatérské spolky v Plasích a v Lomničce.

¹ ROM, Karel. In: *Kralovicko, Manětínsko, Plasko. Kronika regionu*, sv. 1. Kralovice: Karel Rom, 2002/2003, s. 25.

² Tamtéž.

³ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 6.

⁴ Tamtéž, s. 6–7.

V některých obcích vedle sebe existovalo více ochotnických spolků, které se podle některých zpráv podporovaly, či si vzájemně konkurovaly. Tak tomu bylo spíše ve větších lokalitách, například v Kaznějově. Zde působil ochotnický spolek Kollár dělnického charakteru a vedle něj existoval dramatický odbor Sokola.⁵

Řada spolků byla členy Ústřední matice divadelního ochotnictva československého⁶, a to jejího II. Plzeňského Tylova okrsku, jenž byl ustaven v dubnu 1912.⁷ Funkci předsedy a okrskového režiséra zastával Václav Bozděch. Ochotnické spolky byly ovlivňovány místními osvětovými sbory. Hlavní úkoly osvětových sborů představovaly zřízení místních organizací, dále místních knihoven a metodické poradenství v oblasti vedení kronik. Přestože provoz divadla nepatřil mezi jejich hlavní náplně práce, například v Lomničce se místní komise stala zřizovatelem divadelního souboru, jehož stálá scéna se nacházela v tamní obecné škole. U zrodu této aktivity stál Pavel Holec, místní učitel, jenž působil jako člen okresního osvětového sboru a je považován za jednu z nejvýraznějších osobností ochotnického divadla na severním Plzeňsku.

V roce 1928 vyšel v platnost nový divadelní zákon z roku 1924, jenž pojednával o omezení činnosti spolků, jejichž hlavní náplní nebyla divadelní produkce. Mezi takové soubory patřily oddíly Sokola, dělnické tělovýchovné jednoty a hasičů.⁸

Během Protektorátu Čechy a Morava došlo k velkému omezení amatérského divadla. Docházelo k perzekuci členů, byli posíláni do koncentračních táborů či na práci do Německa. Byly vydávány seznamy povolených či doporučených her. Uvedení jiných muselo schválit tzv. Ministerstvo lidové osvěty. Ochotnické aktivity jsou zaznamenány do roku 1943, v následujícím roce se hrálo v omezené míře a v roce 1945 se již amatérské divadlo neprovozovalo vůbec.⁹

Po roce 1945 řada ochotnických spolků svoji činnost neobnovila. V lokalitách, ve kterých fungovalo více ochotnických souborů, tak začal působit jen jeden sestavený z členů

⁵ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 7.

⁶ Příloha č. 1.

⁷ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 8.

⁸ Tamtéž, s. 9.

⁹ Tamtéž.

všech předchozích.¹⁰ Také docházelo ke změnám v repertoáru, začaly se zařazovat hry vyhovující ideám komunistického režimu, zejména hry sovětských autorů. Nejčastější tematikou dramaturgie byly hry vztahující se k budování socialismu odsuzující měšťáckou společnost, k dalším typickým tématům patřily husitské náměty. Nutno podotknout, že jejich umělecká kvalita nebyla příliš vysoká. V březnu roku 1948 byl přijat nový divadelní zákon, jenž zakazoval tzv. soukromokapitalistické podnikání, a o dva roky později došlo ke zrušení všech ochotnických souborů.

Šedesátá léta zaznamenala rozvoj nových témat, především námětů ze současné doby. Zároveň na severním Plzeňsku došlo k úbytku amatérských souborů. Jisté změny se projevovaly i v repertoárech, které obohatily estrádní představení, krátké scénky nebo kabarety.

Éra normalizace pro ochotnické spolky znamenala dobu absurdit. Jednak základním požadavkem pro sdružení byla tzv. lidová umělecká tvořivost, v níž docházelo k manipulacím, a tak postrádala svůj smysl. Jednak vznikalo skutečně tvořivé umění, jež se snažilo do kultury přinášet nové trendy. Opět docházelo k poklesu ochotnické činnosti jako během minulé dekády.

Po nastolení demokracie ochotnické spolky zaznamenaly úpadek zevnitř. Dříve aktivní ochotničtí herci opouštěli spolky, často odcházeli do komunální politiky či se uchýlili k podnikání. A tak ochotnictví muselo hledat nový smysl. K roku 1989 statistika uvádí až padesát tisíc aktivních ochotnických organizací. Do roku 1993 klesl jejich počet až o šedesát procent, tj. na dvacet tisíc.¹¹ V prvním roce demokracie vyšel zákon o sdružování občanů č. 83/90 Sb., díky němuž zmizela veškerá omezení, ale také zázemí materiální a technická. Některé obce postihla i privatizace kulturních domů. Ve druhé polovině 90. let docházelo k nárůstu různorodých spolků. Na přelomu 20. a 21. století můžeme hovořit o ochotnictví s fungující organizační strukturou. Pravidelně se také v dnešní době konají regionální, oblastní i národní přehlídky. Současnost nezaznamenává velký rozvoj ochotnických spolků, ale již třetím stoletím venkovské ochotnické divadlo, později tzv. amatérské divadlo, zůstává silným kulturně-společenským fenoménem.¹²

¹⁰ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 9.

¹¹ Soukromý archiv Ing. Aleny Svobodové (nar. 1953, Kaznějov).

¹² FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 12.

1. 1 Tradice ochotnických spolků

Ochotnictví můžeme považovat za jakýsi stmelovací prvek společnosti – ať herců, nebo diváků. Ochotnická činnost přispívá k rozvoji kultury, ale také k samotnému rozvoji osobnosti. Vstup do takového spolku obnáší spoustu motivů – touha po seberealizaci či prosadit se, forma exhibicizmu nebo jen smysluplné vyplnění volného času. Činnost spolků může být různá, někdy i velmi pestrá. Jednotliví členové se liší svými zájmy, a to dává ochotnickým souborům onu zvláštní atmosféru a osobitost. Tyto motivy se zároveň prolínají se soukromím členů daného souboru a právě tato skutečnost tvoří zásadní odlišnost mezi profesionálním a ochotnickým hercem.¹³ Herecké umění nebo nadání v tomto prostředí nahrazuje elán, nadšení a zápal pro společnou věc. Právě díky originalitě a nadšení získávají ochotnické spolky i v současnosti srdce diváků a fanoušků.

1. 2 Loutkářství

O fungování loutkářských spolků před druhou světovou válkou na území současného okresu Plzeň-sever existují pouze útržkovité informace. Před rokem 1939 působila v Kralovicích místní pobočka matek a dětí, jež právě provozovala loutkoherectví. Za první republiky byl založen spolek Tatran Třemošná existující dodnes. Po druhé světové válce v Horní Bříze vznikl soubor Radost, fungující do roku 1995. V 50. letech minulého století se hrálo loutkové divadlo i v Žihli. V 70. a 80. letech došlo k jeho plnému rozkvětu. K významným osobnostem patřil Jaroslav Hrubý, jenž se zasloužil o režii, o vytváření scén a zejména o výrobu loutek. Během této doby také fungoval loutkářský spolek¹⁴ pod záštitou podniku Lachemy Kaznějov.¹⁵

1. 3 Divadelní soutěže a festivaly

Pořádání divadelních soutěží a festivalů výrazně ovlivnilo chod ochotnických spolků. Tyto akce pro Plzeňský a Karlovarský kraj zajišťuje Západočeský oblastní výbor Svaz českých divadelních ochotníků (dále jen SČDO). Jedná se o divadelní akce typu národní přehlídka Divadla jednoho herce v Kaznějově, oblastní přehlídka soutěže monologů a dialogů Pohárek SČDO (Horšovský Týn), oblastní přehlídka soutěže monologů a dialogů dětí a mládeže Kandráska SČDO (Horšovský Týn), oblastní přehlídka jednoaktových her Aktovka SČDO a Divadla jednoho herce (Horšovský Týn), oblastní přehlídka činoherního a hudebního divadla

¹³ Soukromý archiv Ing. Aleny Svobodové (nar. 1953, Kaznějov).

¹⁴ Příloha č. 2.

¹⁵ FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 12.

v Horažďovicích, oblastní přehlídka činoherního divadla pro děti Radnický dráček v Radnicích nebo oblastní přehlídka venkovských divadelních souborů Žlutické divadelní léto ve Žluticích.¹⁶ Na tyto přehlídky dále navazuje Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou a Manětínská divadelní opona.

1. 3. 1 Krakonošův divadelní podzim

Krakonošův divadelní podzim představuje divadelní národní přehlídku venkovských ochotnických souborů. Každoročně se pořádá ve Vysokém nad Jizerou. Tato akce podporuje tradici a specifika ochotnických divadel, zahrnující rovněž kulturní a společenský život v menších obcích do pěti tisíc obyvatel. Vítězný soubor na oné přehlídce je dále nominován na další nejvyšší metu Jiráskův Hronov.¹⁷

1. 3. 2 Manětínská divadelní opona

Divadelní festival Manětínská divadelní opona přispěla k rozvoji ochotnictví na severním Plzeňsku. V letech 2002 až 2009 tuto přehlídku organizovalo samotné město Manětín. Od roku 2010 pokračuje pod taktovkou divadelního spolku Mlask Manětín pod názvem Manětínský divadelní podzim. Mezi nejčastější účinkující divadelní soubory patří DS Štace Kaznějov, DS Mlask Manětín, DS ÚŽAS Líté, divadelní spolek Hodoviz Lípa, DS Osada Horní Bříza a další.¹⁸

¹⁶ Soukromý archiv Ing. Aleny Svobodové (nar. 1953, Kaznějov).

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Tamtéž.

2 OCHOTNICKÁ ČINNOST NA KAZNĚJOVSKU

Kaznějovská ochotnická činnost se považuje za uznávanou v regionu severního Plzeňska, možná dokonce v samotném Plzeňském kraji. Již od konce 19. století do 50. let 20. století zde působil ochotnický spolek Kollár s krátkými pauzami. Na konci padesátých let byl zformován dramatický odbor pod záštitou závodního klubu ROH Lachema Kaznějov a bývalých členů spolku Kollár. Od roku 1979 zde funguje divadelní soubor Štace, který je pro společnost známý díky svým kvalitním hrám či výjimečné atmosféře. O jeho rozvoj se zasloužila paní Alena Svobodová, která ve Štaci působí od jejího samého začátku až do nynější doby. Na přelomu 50. a 60. let 20. století zde působil loutkářský divadelní spolek, jehož vedoucím byl Václav Janeček. V roce 1976 bylo založeno nové loutkářské sdružení s názvem „Loutkářský soubor Závodního klubu ROH Lachema Kaznějov“. Z jeho produkce lze jmenovat tyto hry: *Pivoňka králem*, *Síl nad zlato*, *O pyšné base*, *Čarovné zvonky* nebo *Krakonošova studánka*.¹⁹

2. 1 Ochotnický spolek Kollár

Tradici ochotnických představení v Kaznějově lze prvně zaznamenat na konci 19. století, kdy byl na podnět Jakuba Winkelhöfera, pokladníka firmy J. D. Starck, a Antonína Hájka, knížecího hajného z Doubravy, založen v roce 1896 ochotnický spolek pod názvem Kollár. Stanovy souboru sestavil učitel Rudolf Wácha společně s Ludvíkem Kadlusem. Byly schváleny v dubnu roku 1896 místodržitelským úřadem v Praze.²⁰

Od úplného začátku Kollár začal pracovat prakticky holýma rukama. První valná hromada ochotnického spolku se uskutečnila 19. dubna 1896 za přítomnosti 25 členů.²¹ Předsedou spolku se stal tehdejší starosta obce Jan Šimandl. Post místopředsedy připadl Václavu Urbanovi, funkce pokladníka Janu Reinbartovi. Jednatel se stal Rudolf Wácha, režisérem Ludvík Kadlus, ředitelem František Sušánka. Václav Macháček a Čeněk Telín se stali revizory účtů. Josef Juha představoval správce divadla a náhradními členy výboru byli Václav Petrman a Vojtěch Benda.²²

¹⁹ FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 43.

²⁰ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 23.

²¹ Tamtéž.

²² Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Ochotnický spolek „Kollár“ Kaznějov, EL NAD 88, *Kniha protokolů I*.

Hned na počátku svého působení se spolek potýkal s finančními a jevištními problémy. Členský příspěvek činil 10 krejcarů na osobu. Na začátku činnosti měl spolek dluh sto zlatých, ale již po roce vykazoval čisté jmění šest zlatých a šedesát osm krejcarů.²³ Jeviště bylo zapůjčeno z Třemošné, až po několika letech si spolek pořídil vlastní dřevěné.

První akcí spolku byl večer spojený se zábavou v hostinci Václava Henžlíka a dále dvě jednoaktové hry *Třiasedmdesát krejcarů pana Švancary* a *Zastaveníčko při měsíčku*. Postupem času se Kollár stával hlavním činitelem kultury v Kaznějově i v okolí. To mělo pozitivní dopady. Dva roky od založení divadelní spolek tvořilo šedesát čtyři členů a první ženou souboru se stala Barbora Sušánková.²⁴

V prvním měsíci roku 1897 se odehrálo divadelní představení *Mistr Bedrník a jeho chasa*. Během svatodušních svátků ochotníci sehráli inscenaci *Vzhůru na manévru*. Divadelní hra *Chudý písničkář* představovala zpěvy ze života a uskutečnila se na neděli vánoční 26. prosince 1897.²⁵

Již v roce 1898, tj. dva roky po ustavující schůzi, ochotnický spolek Kollár čítal šedesát sedm členů, z toho pět zakládajících, dvacet osm přispívajících a třicet čtyři činných.²⁶ Ve stejném roce se uskutečnilo představení *Na statku a v chaloupce*, jehož výtěžek byl čtyřicet tři zlatých a hudebníci, kteří se podíleli na hudebním doprovodu, byli obdarováni pěti zlatkami. V listopadu téhož roku ochotníci představili divadelní hru pod názvem *Mlynář a jeho dítě*.²⁷

Na přelomu 19. a 20. století se spolek potýkal s různými problémy, dokonce hrozilo jeho rozpuštění kvůli odchodu některých ochotníků. Zlepšení situace nastalo v roce 1902, kdy ke starším členům přistoupila mladší generace herců, jako byl například Antonín Vopat vykonávající od roku 1904 funkci předsedy spolku.²⁸ Došlo k nastudování nových her, mezi které např. patřily *Jan Výrava*, *Naši furianti*, *Na statku a v chaloupce* a další.²⁹ Nově se

²³ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 23.

²⁴ Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Ochotnický spolek „Kollár“ Kaznějov, EL NAD 88, *Kniha protokolů I*.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 24.

²⁹ FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 38.

divadelní představení střídavě konala v hostinci Františka Plechatého nebo v hostinci U Rottů, u kterých se Kollár trvale usadil od roku 1910. Hrál se zde na dřevěném přístavku, později bylo vybudováno zděné jeviště.

Léta před rokem 1914 a samotná první světová válka zasáhly do fungování ochotnického spolku velmi významně. Nadále jeho činnost pokračovala i přes povolání některých členů do války a většina z nich se stala její obětí. Během těchto let soubor navázal také spolupráci s tehdejšími politickými stranami a odborovou organizací pod názvem „Lučebník“. Pořádaly se i výlety nebo různé zábavy za účelem utužení kolektivu.³⁰

Po vzniku Československa opět začala ochotnická činnost rozkvétat, především do roku 1930. O chod spolku se v této době nejvíce zasloužili Rudolf Hanzlíček, Antonín Kindl, František Triner, Václav Juha, Božena Nová, Antonín Šmídl, Růžena Běhounková a režisér Kolláru Antonín Henzlík.³¹ Nová divadelní představení byla často zakládána na historické či socialistické tematice z dělnického prostředí. Byly nastudovány hry, jako je *Dořino štěstí*, *Cikánština pomsta*, *Vynález profesora Orta*, činohra *Tatíčkoví to nejkrásnější*, drama *Na děkanství* či pohádka *Krakonoš*. V roce 1927 Kollár sehrál satirickou komedii *Pan poslanec jako fiala* o třech jednání. Divadelní představení byla uváděna na jevišti, a dokonce také ve volné přírodě. Vždy nejvíce očekávané bylo představení, jenž se hrálo v podvečer svátku 1. máje. V roce 1936 ke 40. výročí vzniku Kolláru byla uvedena hra *Maturita*, která u diváků sklidila velký úspěch.³²

Za Protektorátu Čechy a Morava nastal obecně úpadek české kultury. Ani ochotnický spolek Kollár nepatřil mezi výjimky, a tak v této době zanikla jeho činnost. Členové Josef Müller, František Valeš, Václav Juha, František Štefl, Antonín Henzlík, František Müller a Antonín Müller byli gestapem zatčeni, posléze někteří z nich vězněni v koncentračních táborech. Někteří členové se domů nevrátili vůbec.³³

Po druhé světové válce se v březnu roku 1946 sešla valná hromada spolku, a tak se obnovila činnost spolku Kollár. Chod souboru ale postihly potíže spojené s odchodem

³⁰ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 24.

³¹ FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 39.

³² MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 24.

³³ Tamtéž, s. 25.

některých členů za prací do jiných částí republiky či do vojenské služby. Plně se činnost ochotnického spolku rozběhla až v roce 1948.³⁴ Z iniciativy Okresního národního výboru Plasy a jeho přípisu o předání spolku do masové organizace valná hromada rozhodla ukončit činnost spolku Kollár k roku 1951. Majetek se rozdělil mezi členy spolku, 25 000 Kčs věnoval na stavbu kulturního domu v Kaznějově a zbytek závodní jednotě Sokol Jodasta.³⁵

2. 2 Dramatický odbor Sokola v Kaznějově

Vedle ochotnického spolku Kollár provozoval v Kaznějově ochotnickou činnost také dramatický odbor Sokola. Na počest 75. narozenin prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka tamější Sokolové připravili představení pod názvem *Masarykův večer*. Uskutečnil se ve dnech 7. a 8. března 1925, nejdříve v hostinci pana Rotta v Rybnici a druhý den v hostinci pana Plechatého v Kaznějově. Výtěžek z této akce byl věnován Československému Červenému kříži a Masarykově lize proti tuberkulóze.³⁶ Na Boží hod vánoční roku 1926 dramatický odbor vystoupil s divadelní hrou *Velbloud uchem jehly*.³⁷ V následujícím roce uvedl inscenaci pod názvem *Firma Piškot, Čaplin a spol.* od Jiřího Baldy.

V roce 1930 kaznějovský Sokol a ochotnický spolek Kollár pro veřejnost společně uvedly hru *Mučedník brixenský*³⁸ s historickou tematikou na počest 80. narozenin T. G. Masaryka. Představení se uskutečnilo ve dnech 6., 7. a 9. března 1930.

Dále odbor Sokola odehrál tyto hry: *Fidlovačka*, *Lidé na kře*, *Srdce v bouři* či *Pudřenky*. Mezi známé tváře tohoto ochotnického seskupení patřily E. Vacková, O. Kondelová, M. Buršová, A. Suk a F. Hofman.³⁹ Dne 28. září 1924 tělovýchovná jednota Sokol sehrála v Kaznějově v hostinci pana Plechatého divadelní hru *Hrany* od Petra Fingala.⁴⁰ Dále 30. listopadu 1924 představila veselohru *Poslední muž* od F. X. Svobody. Tato veselohra vyžadovala hereckou vyspělost. Podle kritiky se herci svých rolích zhostili přímo dokonale. Mezi sokolské hry dále patřila například veselohra o třech dějstvích *Floriánův hřích*.⁴¹

³⁴ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 25.

³⁵ Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Ochotnický spolek „Kollár“ Kaznějov, EL NAD 88, *Kniha protokolů II*.

³⁶ *Kralovický obzor*, roč. 12, č. 7, 1925, s. 4.

³⁷ Tamtéž, roč. 13, č. 49, 1926, s. 4.

³⁸ Příloha č. 3.

³⁹ FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 39.

⁴⁰ *Kralovický obzor*, roč. 11, č. 35, 1924, s. 3.

⁴¹ Tamtéž.

2. 3 Dramatický odbor při ROH Lachema

Na podnět ROH Lachema Kaznějov a řady členů divadelního spolku Kollár vznikl na konci 50. let 20. století dramatický odbor závodního klubu při chemickém závodě Lachema. Mezi nejvýraznější osobnosti tohoto souboru patřili režiséři spolku Josef Jelínek a Lubomír Joukl, díky kterým byla dramaturgie na vysoké úrovni. Tento počín byl také oceněn divadelním a filmovým hercem Václavem Krškou. Bylo nacvičeno mnoho her, mezi které patřily *Divá Bára*, *To byl český muzikant*⁴², *Nepřátelé* od Gorkého⁴³, jež se hrály nejen na domácí půdě, ale i v okolí. Divadelní hra *To byl český muzikant* čelila kritice jako nevyhovující požadavkům umění socialistického realismu. Naopak hra *Morálka paní Dulské*⁴⁴ se řadila mezi ty vyhovující režimu. Nejznámější ochotnické hry tohoto dramatického odboru představovaly bezesporu Tylova *Fidlovačka*⁴⁵ nebo *Lucerna* od Aloise Jiráska. Nastudování *Fidlovačky* představovalo několik měsíců tvrdé práce, na které se podílelo až osmdesát členů. Konec padesátých let minulého století reprezentuje nejlodnější období. Na počátku šedesátých let byly na scéně uvedeny hry *Zvíkovský rarášek* a *Paní Mincmistrová*. Po tříleté odmlce byla představena hra J. Kvapila *Oblaka* pod vedením pana Bittengla. Po úspěšných letech došlo k úpadku. V roce 1978 dramatický odbor při ROH Lachema svoji ochotnickou činnost ukončil.⁴⁶

2. 4 Divadelní soubor Štace

Divadelní soubor Štace Kaznějov navázal na činnost ochotnického spolku Kollár, jenž v kaznějovském prostředí nepřetržitě působil dlouhých padesát pět let. V roce 2019 Štace oslavila čtyřicet let na ochotnické scéně.

Z podnětu kaznějovského bytového družstva se na podzim roku 1978 podařilo oslovit několik jedinců, kteří pod vedením Josefa Jelínka nacvičili divadelní hru *Hrdinové okamžiku*, dílo od Jaroslava Průchy.⁴⁷ Tato událost vyvolala hojný zájem o členství v amatérském divadle, a tak od ledna 1979 se začala psát historie divadelního souboru pod názvem Štace. Závodní klub ROH Lachema Kaznějov se zasloužil o vybudování zázemí pro jeho činnost. Začátky

⁴² Příloha č. 4.

⁴³ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 39.

⁴⁴ Příloha č. 5.

⁴⁵ Příloha č. 6.

⁴⁶ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 25.

⁴⁷ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 39.

tohoto souboru lze charakterizovat hledáním svébytného projevu. Jedním z takových bylo konání tzv. večerů při svíčkách a víně. Kvůli touze po neustálém zlepšování svých představení soubor příležitostně navazoval spolupráci i s herci z Divadla Josefa Kajetána Tyla (dále jen DJKT) v Plzni.⁴⁸

Po sametové revoluci a na počátku 90. let 20. století Štace čelila existenčním problémům kvůli postupující privatizaci. V tomto období došlo ke zrušení Závodního klubu Lachema Kaznějov a kulturní dům (dále jen KD) získala obec. Následně město prostory pronajalo soukromému nájemci, který provozoval KD pod názvem „Pluto Centrum“.⁴⁹ Reflektory a různá audiovizuální technika dramatického odboru ROH Lachema byly z velké části odvezeny neznámo kam, a tak se soubor ocitl bez technického vybavení a finančních prostředků. Již v roce 1992 krize byla překonána, Štace se přihlásila jako občanské sdružení a začala působit s novými stanovami, logem a především s dalším tvůrčím elánem.

Na konci 90. let zastupitelé ve prospěch Štace rozhodli o pronájmu prostor v suterénu Městského úřadu Kaznějov pro jejich potřeby. Za pomoci města a sponzorů členové za krátký čas přebudovali bývalou tělocvičnu na vyhovující divadelní scénu. Dne 4. května 2001 byl slavnostně otevřen Divadelní klub ŠUTR⁵⁰, ve kterém Štace svá představení, zkoušky a další akce provozuje dodnes⁵¹. Ve stejném roce byla divadelnímu souboru navržena nabídka Svazu českých divadelních ochotníků pořádat každé dva roky národní přehlídku Divadla jednoho herce (dále jen DJH).

Štace je známá i díky odlišným divadelním projektům, mezi které patří sehrané noční prohlídky v památkových objektech (např. v budovách konventu plaského kláštera) či vystupování s folklórním souborem Máj Nýřany a šermířskou skupinou Gloria z Plzně.⁵² Díky diváckému zájmu a důslednému zpracování repertoáru se Štace účastnila mnoha divadelních přehlídek a festivalů, na kterých získala ocenění v různých kategoriích.

⁴⁸ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 3.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ ŠUTR – jedná se o zkratku, Štace uvnitř této radnice.

⁵¹ Příloha č. 7.

⁵² SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 3.

2. 4. 1 Léta 1979–1989

V roce založení 1979 amatérští herci nastudovali tři jednoaktové hry Antona Pavloviče Čechova, a to *Výročí*, *Námluvy* a *Medvěd*.⁵³ Režie se ujal Zdeněk Stehlík. Dne 19. října 1979 se uskutečnila premiéra výše zmíněných her v Kaznějově, kterou navštívilo 180 diváků. Během roku 1979 herci odehráli celkem jedenáct představení. Ve stejném roce se Štace zúčastnila okresní divadelní přehlídky, na které nezískala příliš kladné hodnocení. I přesto se mohla pyšnit cenou za nejlepší mužský herecký výkon, již obdržel člen souboru Václav Hladík za roli statkáře ve hře *Medvěd*. Dále v roce 1979 herci za dva měsíce připravili pohádku Františka Kožíška pod názvem *Pohádka o sněhu*. Její první představení se uskutečnilo 22. prosince 1979 za účasti 246 dětí, které také dostaly od Sněhurky vánoční nadílku. Hlavní role se ujala Eva Půtová. Tato hra se reprízovala v nadcházejícím roce v Kaznějově i v okolí celkem osmkrát.⁵⁴

V roce 1980 byly nastudovány dvě hry: *Královnin prsten*, opět v režii Zdeňka Stehlíka, a *Co vítr odvál* v režii Josefa Jelínka. Dne 7. června 1980 se uskutečnila premiéra pohádky *Královnin prsten*. Celkem se odehrály čtyři představení. Kvůli nedostatečným scénografickým a dramaturgickým zkušenostem pohádka čelila kritice nejen veřejnosti, ale i samotných členů divadelního souboru. Hra *Co vítr odvál* představuje první pokus o tzv. divadlo poezie. Její premiéra se setkala s nečekaně pozitivní odezvou, a tak se začala psát tradice večerů při svíčkách a víně. Celkem se odehrála tři představení.⁵⁵

Za rok 1981 byly připraveny dvě hry: *Hrátky s čertem* Jana Drdy a *Dítě* Františka Xavera Šaldy, obě v režii Zdeňka Stehlíka.⁵⁶ Premiéra tříhodinového představení *Dítě* se uskutečnila 4. dubna 1981 a přilákala 180 návštěvníků. Avšak ani tato hra nesklidila kladné hodnocení. Porota okresní divadelní přehlídky v Manětíně ji ohodnotila následujícími slovy: „Přesto, že na jevišti všichni vydali ze sebe víc, než je v možnostech amatérského herce, výsledek neodpovídal vynaloženému úsilí“.⁵⁷ Naopak cena za mladistvý herecký výkon byla opět udělena Evě Půtové za roli služebné Františky. Dalších hereckých rolí se zhostili Alena Svobodová, Václav Hladík či Antonín Adámek. Po přísných slovech se celý divadelní soubor

⁵³ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 39.

⁵⁴ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 5.

⁵⁵ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 27.

⁵⁶ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 40.

⁵⁷ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 6.

poučil a již své nadcházející úsilí orientoval správným směrem. Divadelní představení *Hrátky s čertem*, jehož premiéra se odehrála 12. prosince 1981, konečně sklidilo pozitivní ohlasy ze všech stran. Kralovická přehlídka ocenila režii, připravenou scénu a kostýmy a v neposlední řadě také výkony herců.⁵⁸

V nadcházejícím roce byl uveden druhý večer při svíčkách a víně pod názvem *Ty láska pozdravena bud'* v opětovné režii Zdeňka Stehlíka. Během autorského večera byla uvedena díla českých spisovatelů Františka Halase, Jaroslava Seiferta, Josefa Hory, Josefa Kainara, Milana Kundery, Vítězslava Nezvala a Konstantina Biebla. Premiéra se uskutečnila 26. února 1982. Repríz se konalo celkem pět. Dále amatérští herci začali připravovat italskou komedii *Únos v Neapoli* od Alda Nicolaje. Radek Koles, člen DJKT v Plzni, vypomohl Zdeňku Stehlíkovi s režii této hry. *Únos* získal úspěch nejen u diváků, ale také u samotného herce Pavla Spáleného, který se vyjádřil těmito slovy: „*Blahopřeji Vám k hezké práci na hře. Před vaší prací, kterou děláte z lásky, je nutno se poklonit.*“⁵⁹ Herecké obsazení představovali A. Svobodová, V. Hladík či J. Klika. Týden po premiéře italské komedie byla dne 4. prosince 1982 na prknech poprvé uvedena pohádka J. Pálka *Jak čertům v pekle byla zima*. Alena Svobodová a Eva Půtová obdržely v roce 1983 ceny za herecké výkony malých čertíků na okresní divadelní přehlídce v Žilově.⁶⁰

Na konci února roku 1983 se odehrál třetí večer při svíčkách a víně nazvaný *Francois Villon úsměvný a bez úsměvu*. Během tohoto večera na scéně byly uvedeny verše a pokusy o dramtizaci životních osudů Francoise Villona na motivy románu *Navzdory básník zpívá* od Jarmily Loukotové.⁶¹ Od svého založení soubor každoročně připravoval program určený pro děti z Dětského domova Trpísty. Z důvodu dramaturgické krize v tomto roce Štace použila již připravené pohádky *Dědečkovy lívance*, *Jak kovář učil princeznu móresům* a *Jak švec Káču vytrestal*, všechny určené pro loutkové divadlo. Poprvé se režie ujal kolektiv divadelního souboru. Premiéra těchto her se odehrála 4. června 1983 v prostorách dětského domova. Dětem se představené pohádky líbily natolik, a tak se dočkaly celkem osmi repríz. První autorské samostatné divadlo se zrodilo během podzimu tohoto roku. V této době bylo nacvičeno dílo *Mara* amerického spisovatele Robinsona Jefferse. Herce Štace tato hra oslovila díky své

⁵⁸ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 27.

⁵⁹ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 7.

⁶⁰ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 28.

⁶¹ Tamtéž.

opravdovosti a hloubi myšlenek. Tentokrát se režie ujala Alena Svobodová s Antonínem Adámkem. Její premiéra se uskutečnila 9. prosince 1983. Na konci představení diváci tento počín ocenili dlouhotrvajícím potleskem. V roce 1984 za tuto inscenaci divadelní soubor obdržel na okresní divadelní přehlídce v Žilově několik cen. Režiséri získali ocenění za svoji práci, dále Eva Půtová za postavu Srnky, Marie Frýdlová za postavu matky. Nelze opomenout cenu, již obdržel Antonín Adámek za ztvárnění autora příběhu. Ve stejném roce Štace dostala nabídku Dagmar Neblechové, členky DJKT v Plzni, která soubor vyzvala ke spolupráci.⁶²

V následujícím roce 1984 se připravila pouze jedna hra, a to *Čarokrásná ševcová*⁶³ od autora Federica Garcia Lorca. Režie se opět ujal Zdeněk Stehlík. Ve dnech 19. a 26. října 1984 se uskutečnila premiéra výše zmíněné hry. Nejprve ji společnost shledala jako „lacinou zábavu s nic neříkajícím dějem“. Netrvalo dlouho a tato komedie se stala velmi oblíbenou u diváků na venkově i ve městech. V této „divoké frašce“ vystupovalo nejvíce osob a dočkala se až rekordních dvaceti představení v letech 1984–1987. Nejvíce alternací patřilo třem rolím nápadníka, ve kterých se střídalo až dvanáct herců. Naopak v hlavní dětské roli se střídaly tři děti. Na kralovické okresní divadelní přehlídce v roce 1985 Štace obdržela poprvé nejvíce cen: Alena Svobodová za postavu ševcové, Antonín Adámek za postavu ševce a Zdeněk Stehlík za režii. Komedie také postoupila na krajskou divadelní přehlídku ve Žluticích v roce 1986, kde první prestižní cenu obdržela Alena Svobodová za nejlepší ženský herecký výkon.⁶⁴ I přes počáteční kritiku se *Čarokrásná ševcová* považuje za jeden z nejúspěšnějších počínů divadelního souboru Štace. V roce 2009 ke 30. výročí založení spolku došlo k jejímu druhému nastudování.

Pohádka *O líných strašidlech* autora Václava Čorta byla připravena v roce 1985 v režii Antonína Adámka. Premiéra se uskutečnila dne 8. prosince téhož roku a celkem se odehrálo třináct představení. Pohádku provázela působivá scéna – od důkladně připravených kostýmů, barevných a zvukových efektů, až po kulisy strašidelného mlýna. O rok později na divadelní přehlídce v Manětíně inscenace obdržela tři ceny – za scénografii a za dvě herecké role ježibaby (Alena Svobodová) a hastrmanky (Marie Uhlířová). Mužská část Štace nacvičila dílo Vladimíra Vysockého *Zaklínač hadů*, jehož premiéra se odehrála 13. prosince 1986. Opakovalo se celkem pětkrát.⁶⁵

⁶² SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 9.

⁶³ Příloha č. 8.

⁶⁴ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 9.

⁶⁵ Tamtéž, s. 10–11.

Rok 1986 se nesl v duchu soutěží a repríz. Byly odehrávány hry z let minulých, například *Zaklínač hadů*, *Pohádka o líných strašidlech* a *Čarokrásná ševcová*. Díky členství v SČDO se divadelní soubor Štace zúčastnil prvního ročníku soutěže Plzeňská aktovka, jež se uskutečnila v Divadle Pod lampou. Opět cenu za nejlepší herecký výkon obdržela Alena Svobodová, a to za ztvárnění role statkářky v aktovce *Medvěd* od A. P. Čechova. Ve stejném roce se DS Štace zúčastnila krajské soutěže monologů a dialogů „O pohárek SČDO“, konané ve Zbirohu. Antonín Adámek zde obdržel cenu za postavu Josefa Brožka ve hře *Medvěd*.⁶⁶

V roce 1987 se navázalo na večery poezie konané při svíčkách a víně. Tentokrát ochotníci připravili poezii Jiřího Žáčka pod názvem *Léty jsme nezmoudřeli*. Marie Caltová, dramaturgyně DJKT v Plzni, vypracovala scénář této hry, jejíž děj se odehrával v imaginární kavárně umístěné pod jevištěm i s barem, a tak samotní diváci byli součástí představení.⁶⁷ Tento večer shledal velmi vřelé hodnocení ze stran diváků, například to byla slova „*Ta poezie byla lepší než víno.*“⁶⁸ Během podzimu byla nastudována aktualizovaná podoba pohádky Marie Homolkové *Královnin prsten* v režii Antonína Adámka. Premiéra představení se uskutečnila 20. prosince před 250 diváky. V pohádce se prolínala generace starších i nových členů divadelního spolku. Veřejnosti tato hra potvrdila, co ochotničtí herci dokážou, když se poučí z neúspěchů a kritiky. Mladší generace vnesla do spolku svěží vítr, jenž pročistil vzduch v kolektivu, a především přinesla nové nápady a možnosti.⁶⁹ V dubnu roku 1988 na okresní divadelní přehlídce v Kralovicích Štace byla oceněna celkem sedmi cenami: Antonín Adámek za režii, Alena Svobodová za scénu a herecký výkon, Ilona Sedláková a Jan Stehlík za herecký výkon a Václav Hladík společně s Pavlou Růžkovou obdrželi čestné uznání.⁷⁰

Aleš Fuchs v roce 1988 zpracoval podle Giovannioho Boccaccia *Příběhy z Dekameronu*. Soubor neotálel a s uvědoměním si zodpovědnosti za kvalitní zpracování začal s přípravou na jejím ztvárnění. Nejprve soubor začal hledat pomoc u Evy Vozkové, metodičky okresního kulturního střediska. Úspěšně pro Štaci získala Janu Matiaškovou, členku DJKT v Plzni, která se ujala režie. Ta ke spolupráci přizvala Dalibora Procházku, jenž pro představení složil

⁶⁶ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 31.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 32.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ ADÁMEK, Antonín. SVOBODOVÁ, Alena. *10 let DS Štace*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 1989, s. 20.

hudbu.⁷¹ Výpravy, kostýmů a scény se ujal Jiří Mourek. Premiéra dvou dekameronských příběhů se uskutečnila 20. listopadu u příležitosti druhého ročníku krajské přehlídky Plzeňská aktovka, na které členka souboru Zlata Čábalová za postavu Laury obdržela cenu za nejlepší herecký výkon. Po dobu dvou let (1988–1990) Štace odehrála jedenáct repríz této povedené hry.⁷²

V témže roce Štace ve spolupráci s folklórním souborem Máj Nýřany uvedla na scénu lidovou poezii pod názvem *My jsme k vám přišli vinšovat, zpívat, hrát a tancovat*. Zkoušky byly pro oba soubory velmi náročné z časového hlediska. Miloslav Machoň poskytl členům souboru metodickou pomoc. Jan Vlasák režíroval celou hru, Marie Caltová zpracovala dramaturgii. Alena Svobodová přispěla ke vzniku scénáře, na kterém se také podílel J. Vlasák s M. Caltovou. Představení doprovázely tance a lidové písně vyobrazené ve čtyřech ročních obdobích.⁷³

Také v roce 1988 se divadelní soubor Štace zúčastnil soutěže O pohárek Svazu českých divadelních ochotníků v kategorii monologů i dialogů.⁷⁴ Antonín Adámek se umístil na třetím místě s monologem *Kocour* a dialogem *Hlučná samota* z díla Bohumila Hrabala, na kterém spolupracoval s Alenou Svobodovou. Ve stejném roce byla založena dětská odnož divadelního souboru Štace pod názvem „Štacinka“ pod vedením osvědčeného režiséra Zdeňka Stehlíka.⁷⁵ V současnosti se název změnil na „Štace junior“, která je určená pro děti a mládež ve věku od tří do patnácti let.

Rok 1989 se nesl v duchu oslav desetiletého působení souboru. Na tuto počest byl nastudován další příběh z Dekameronu, za který spolek na okresní divadelní přehlídce v Kožlanech získal šest cen. Dne 27. října po přehlídce kostýmů z různých her následovala premiéra třetího dekameronského příběhu. Dětský soubor Štacinka také přidal ruku k dílu a pro diváky si připravil tzv. *Kabaret pro školáky i poškoťáky* – představení scének, písniček a poezie.⁷⁶

⁷¹ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 32–33.

⁷² SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 12.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 33.

⁷⁵ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 12.

⁷⁶ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 34.

2. 4. 2 Léta 1990–2000

V prvním roce svobody se navázalo na tradiční večer poezie při svíčkách a víně. Představení bylo tvořeno písničkami, monology, scénkami a verši Jiřího Oulíka a dohromady se hrálo třikrát. Již od září 1989 Štace připravovala novou pohádku *Cesta do pohádky a zpátky*⁷⁷ od Jaromíra Sypala. Tento počín ze začátku doprovázely všelijaké komplikace. Scénář herci divadelního spolku označili za nehratelný, další problém také představoval výběr režie. Nejprve se slova ujala Hana Benešová, ale Štaci nevyhovovala svými praktikami a soubor cítil, že nekráčí po cestě k úspěchu.⁷⁸ Nakonec se režie znovu zhostila osvědčená Jana Matiašková, členka DJKT. Dne 9. listopadu se uskutečnila její premiéra před 200 diváky. Spolek se také v roce 1990 zúčastnil okresní divadelní přehlídky v Manětíně, na které byl ohodnocen velmi přívětivě.⁷⁹

Nadcházející rok 1991 pro Štaci představoval pohádkový maratón. Soubor byl úspěšně kvalifikován na dvě divadelní soutěže. Nejprve proběhlo Žlutické divadelní léto, na kterém se poprvé dostalo uznání i technickým pracovníkům. Krakonošova divadelního podzimu, konaného ve Vysokém nad Jizerou, se ochotníci účastnili poprvé. Štace na této přehlídce představila pohádku *Cesta do pohádky a zpátky*, kterou diváci ohodnotili bouřlivým potleskem ve stoje. Posléze porota tento „štačácký“ počín ohodnotila jednou z hlavních cen „*Za spontánní zaujetí celého souboru při nastudování inscenace*“.⁸⁰

Rok 1992 přinesl divadelnímu souboru Štace existenční problémy kvůli postupující privatizaci. Také se v tomto roce soubor zaregistroval s oficiálním názvem „Divadelní spolek Štace“ jako občanské sdružení – dobrovolné, nepolitické a nezávislé na státních i hospodářských orgánech. V této době herci se věnovali přípravám nové hry, která byla poprvé odehrána 30. května 1992 na Manětínské divadelní oponě, premiéra v domovském prostředí se uskutečnila až na začátku listopadu. Jednalo se o hudební veselohru Václava Štecha *Třetí zvonění*, ale členové spolku si ji upravili podle vlastních potřeb pod názvem *Svatba pod deštníky aneb zvoní se potřetí* v opětovné režii Jany Matiaškové, která se zasloužila o úpravu původního textu Miroslava Horníčka a místy ho doplnila hudebně-tanečními čísly a vtipnými vsuvkami.

⁷⁷ Příloha č. 9.

⁷⁸ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 34.

⁷⁹ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 13.

⁸⁰ Tamtéž, s. 14.

Díky manětínskému úspěchu spolek automaticky postoupil do krajské divadelní přehlídky Žlutické divadelní léto, na které herecké ocenění získali Alena Svobodová a Jaromír Břehový.⁸¹

Na začátku roku 1993 spolek upravil z roku 1987 hru *Léty jsme nezmoudřeli* na motivy poezie J. Žáčka. Tentokrát v představení se angažovali začínající herci, kteří se svého poslání zhostili se ctí. Premiéra se uskutečnila 2. dubna v Domě dětí a mládeže v Kaznějově.⁸²

V nadcházející době došlo k úpadku aktivit divadelního spolku. Vzhledem k blížícímu se 850. výročí založení města Kaznějov si Štace připravila k nastudování knižní dílo *Hříšné časy*⁸³ spisovatele Karla Fleissiga, žijícího několik let v Kaznějově. Soubor z knihy vybral jemu nejsympatičtější příběhy a posléze Jaroslav Hrubý společně s Alenou Svobodovou výše zmíněnou knihu zdramatizovali.⁸⁴

Hra je tvořena humornými příběhy, na které se díváme očima dvou dospívajících chlapců. Ti z útržků rozhovorů rodičů, sousedů a dalších vesničanů sestavují mozaiku života a pídí se po poznání věcí i jevů dětskému chápání nesrozumitelných. Děj odehrávající se ve 30. letech 20. století je zasazen do vesnického prostředí pomyslného Prčina (Kaznějova).⁸⁵

Po úspěšné premiéře se soubor rozhodl přihlásit do divadelní soutěže Žlutické divadelní léto. Štaci byla udělena hlavní cena a zároveň Jaroslav Hrubý obdržel cenu za režii i scénu. Na soutěži Krakonošův divadelní podzim soubor vzbudil jak u poroty, tak u diváků zvýšenou pozornost. Na závěr v hodnocení zazněla tato slova: „*Hra na jedné straně vyrostla ze zcela konkrétních místních potřeb, na straně druhé nerezignovala na divadelní výraz a zejména pak na patřičnou dávku tvořivé aktivity, především z oblasti dramaturgie. Zde je podstatné hledání, v němž se místní podmínky spojují s obecnými divadelními tendencemi a trendy.*“⁸⁶ V listopadu 1994 se Štace opět zúčastnila Manětínské divadelní opony, jež se od tohoto roku nepovažovala za soutěžní.⁸⁷

Při oslavách 850. výročí založení Kaznějova v roce 1995 Štace představila *Hříšné časy* ještě jednou. Odchod některých mužských herců zapříčinil to, že se spolek navrátil k produkci

⁸¹ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 14.

⁸² MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 37–38.

⁸³ Příloha č. 10.

⁸⁴ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 16.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

pohádek pod ženským vedením. Posléze byla připravena pohádka *Popelka* od Ivy Peřinové. Premiéra tohoto představení proběhla v dramaturgické úpravě na žlutické divadelní přehlídce. Ze soutěže se soubor vrátil bez cen, přesto pohádka mezi diváky patřila k těm úspěšným.⁸⁸

V březnu roku 1996 Štace uspořádala autorský večer známých osobností Roberta Fulghuma a Haliny Pawlovské pod názvem *O životě vesele i vážně*. V následujícím měsíci herci začali přivádět k životu hru *Svatební cesta do Jiljí* na motivy prózy Miroslava Skály. Kvůli nevhodným nápadům na zrealizování představení znovu spolek oslovil Janu Kubátovou (roz. Matiaškovou) k pomoci úpravám scénáře, dramaturgie a nabídl jí práci režie. Předpremiéra se uskutečnila v říjnu 1996 během tradičního festivalu Manětínská divadelní opona, v nadcházejícím měsíci se konala premiéra v domovské obci. Ve stejném roce proběhl první ročník letního divadelního soustředění pod vedením divadelního spolku Štace.⁸⁹

Ve dnech 14.–16. března 1997 se uskutečnila Oblastní přehlídka tradičního divadla v Horažďovicích, na kterou se Štace přihlásila hrou *Svatební cesta do Jiljí*. Cenu za herecký výkon obdržela Marie Šmidová. Naopak ze soutěže venkovských divadelních souborů Žlutické divadelní léto soubor odjížděl bez ocenění. V roce 1997 ochotníci nastudovali pohádku od Emila Šalouna s názvem *Jak kašpárek učil čerty zpívat*. Jaroslav Hrubý se ujal režie za asistence Aleny Svobodové, Štěpána Svobody a Miroslava Šmida. V tomto produktivním roce se uskutečnil tradiční večer při svíčkách a víně, tentokrát byl vybrán spisovatel Ota Pavel a jeho *Sportovní povídky*. Avšak tento divadelní počín se setkal s kritikou ze strany diváků.⁹⁰

V roce 1998 herci vystupovali v různých obcích okresu Plzeň-sever se svojí pohádkou *Jak kašpárek učil čerty zpívat*. Na jaře se Štace zúčastnila třetího ročníku přehlídky amatérských divadel „Divadelní jaro v Horní Bříze“. K blížícímu se 20. výročí založení divadelního souboru Štace byla vybrána komedie se zpěvy *Komedie o vějíři*⁹¹ Carla Goldoniho. Alena Svobodová se poprvé ujala režie. Ochotníkům se povedlo navodit správnou atmosféru tohoto představení. Také si mohli dovolit náročnější hudební doprovod, protože se začalo rodit hudební trio Štace tvořené Rudolfem Šlehoferem, Lubošem Palmou a Martinem Šlehoferem.⁹²

⁸⁸ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 39.

⁸⁹ Tamtéž, s. 40.

⁹⁰ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 18–19.

⁹¹ Příloha č. 11.

⁹² MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 42.

Oslavy dvacetiletého jubilea se uspořádaly o lednovém víkendu v roce 1999, jež vyvrcholily připravenou hrou *Komedie o vějíři*, uskutečněnou v kulturním domě v Kaznějově. Mimo jiné tehdejší kaznějovský starosta Petr Sýkora vyzdvihl činnost divadelního souboru a poděkoval za šíření dobrého jména města. Během jara a léta se Štace zúčastnila několika divadelních přehlídek a soutěží, například absolvovala Divadelní jaro v Horní Bříze, Žlutické divadelní léto a tradiční Manětínskou divadelní oponu. Na tu spolek během krátkého času připravil pohádku Jiřího Tibitzla *Všudybylovy pohádky z Krakonošovy zahrádky*.⁹³

Na začátku nového milénia Štace nacvičovala tzv. Večer malých forem při svíčkách a víně s hudbou a se zpěvy.⁹⁴ Tento večer v dramaturgické úpravě A. Svobodové zahrnoval jak divadelní, tak básnickou tvorbu českých i zahraničních autorů. Opět se soubor zúčastnil divadelních soutěží. Na Radnickém dráčku uvedl *Všudybylovy pohádky*. Naopak celý podzim roku 2000 členové věnovali budování stálé divadelní scény v suterénu městského úřadu, později nazvané ŠUTR. Těsně před Manětínskou divadelní oponou ochotníci nacvičili pod vedením A. Svobodové jednoaktovku *Petrohradský lichvář* od Nikolaje Alexejeviče Někrasova. V roce 2001 soubor odehrál tři reprízy této jednoaktovky.⁹⁵

2. 4. 3 Léta 2001–2009

První polovina roku 2001 se nesla ve znamení příprav stálé scény, nacvičování nové hry a v nácvičku monologů a dialogů na oblastní přehlídce O pohárek SČDO konané v Horšovském Týně, které se někteří členové Štace zúčastnili v těchto disciplínách: Štěpán Svoboda si připravil monolog *Ke všemu brambůrky*, dialog *Na dotek* podali Radim Brejcha a Marie Frázová a Olina Pašková vystoupila s monologem pod názvem *Tvář za oknem*. Všichni výše zmínění postoupili do národního kola.⁹⁶

Den 4. května 2001 se jistě zapsal do historie DS Štace. Slavnostně byl otevřen divadelní klub ŠUTR⁹⁷ premiérou *Fraškohrátky aneb nebožtíkův útěk a tenorovy pletky*.⁹⁸ Hra byla nacvičena podle Emila Artura Longena v upravené verzi Aleny Svobodové. Ke konci května

⁹³ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 21.

⁹⁴ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 43.

⁹⁵ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 21.

⁹⁶ Tamtéž, s. 22.

⁹⁷ Příloha č. 12.

⁹⁸ Příloha č. 13.

2001 se v nových prostorách poprvé uskutečnila národní přehlídka Divadlo jednoho herce.⁹⁹ Všichni soutěžící a porota shledali prostředí za velmi vyhovující, a tak Štace získala status pořádat tyto přehlídky jednou za dva roky. V rámci historického víkendu pod názvem Hodokvas na zřícenině Radyně ve Starém Plzenci soubor vystoupil s představením *Fraškohrátky*.¹⁰⁰

Po první adventní neděli herci sehráli *Živý Betlém*.¹⁰¹ Jeho uvádění se stalo každoroční tradicí a hraje se dodnes. Toto představení rozhodně patří mezi divácky nejoblíbenější a již je neodmyslitelně spjata s každoročním rozsvícením vánočního stromu v Kaznějově.

V roce 2002 herci přichystali pohádkový muzikál *Jak kuchař Osvald do sladkého přátelství přišel*. Touto hrou si soubor splnil sen o vlastním napsání divadelního představení. Muzikál se dočkal celkem šestnácti repríz, jež se také konaly na různých místech Karlovarského i Plzeňského kraje. Režie se ujala Alena Svobodová za asistence Štěpána Svobody a Miroslava Šmida.¹⁰² Texty k písním sepsal Luděk Schmoll. Hudbu zkomponoval Jan Pouska. Jaroslav Hep společně s Jirkou Letem obstaral nepostradatelné zvukové a světelné efekty. S pohádkovým muzikálem se spolek opět zúčastnil několika tradičních soutěží, mezi které se nově přidala tzv. „Sokolovská čurda“ v Sokolově.¹⁰³

Další hrou do sbírky byl renovovaný pořad historických balad, hudby a tance pod názvem *Villon 3x prokletý* z roku 1983. Režie se ujala Alena Svobodová. Štace nabídla na tomto projektu spolupráci skupině historického šermu Gloria z Plzně. Ta obohatila představení o historické tance a souboje. Premiéra se odehrála v manětínském zámeckém parku a následující den členové Štace zavítali na zámek Nebílovy. Spisovatelka Jarmila Loukotková, jež se zasloužila o několik překladů Villonova díla a o jejich vydání pod názvem *Velká závěť*, členům vypůjčila originální nahrávku těchto balad, což přispělo k lepší propracovanosti hry.¹⁰⁴

⁹⁹ Příloha č. 14.

¹⁰⁰ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 43–44.

¹⁰¹ Příloha č. 15.

¹⁰² SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 24.

¹⁰³ Tamtéž, s. 25.

¹⁰⁴ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 45.

V létě roku 2002 kastelán plaského kláštera nabídl Štaci zdramatizování nočních prohlídek v prostorách konventu. Soubor klasickou prohlídku tak doplnil o zajímavě zpracované pověsti Ireny Bukačové.

Ve stejném roce spolek představil další činnost. Poprvé zorganizoval představení hostujících ochotnických divadel. Diváci tak mohli zhlédnout a porovnat hry jiných amatérských spolků z Kladna, Horšovského Týna, Manětína či Žlutic.

V roce 2003 Štace odehrála několik repríz svých her, například *Villon 3x prokletý* a *Jak kuchař Osvald do Sladkého království přišel*. Na jaře herci získali možnost předvést svoji nejnovější pohádku a Villonské dílo v prostranství Mariánské Týnice. Ojedinělý počín divadelního spolku se uskutečnil v tomto roce 13. září při příležitosti 130. výročí železniční Plzeňsko-Březenké dráhy. Na této akci Štace představila několik scének v dobových kostýmech na železničních stanicích Třemošná, Kaznějov a Plasy.¹⁰⁵ Podle předlohy Eduarda de Fillipa *Muž a gentleman* ochotníci nastudovali hru *Lázeňská komedie* o italských kočovnicích. Členové společně s Janou Kubátovou děj přenesli do Čech a zparodovali sami sebe. Premiéra se odehrála 8. listopadu v divadelním ŠUTRU. V roce 2003 zmíněná spisovatelka Jarmila Loukotková přišla s návrhem další spolupráce o doplnění veršů ve hře *Villon 3x prokletý*. Aktualizované představení se uskutečnilo 29. listopadu zároveň s autogramiádou Loukotkové knihy *Odkazy jednotlivých básní/balad v žargonu*.¹⁰⁶

K 25. výročí od založení ochotnického spolku Štace ve svém prostředí uvedla čtyři reprízy *Lázeňské komedie*, se kterou následně soutěžila na Žlutickém divadelním létu. Negativní hodnocení poroty si herci souboru vzali k srdci. Přesto, že profesionální pomoc zlepšila hereckou činnost, se posléze vrátili k amatérské režii.

V roce 2004 věrná herečka Alena Svobodová společně s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici zdramatizovala pověsti z knihy Ireny Bukačové pod názvem *Od cisterciáků k Panně vejpůl*. Představení bylo odehráno v tehdejší zrestaurované barokní kapli bývalého probošství za pomoci skupiny dobové hudby pod vedením Jana Pousky. Na podzim tohoto roku v režii Aleny Svobodové byla nastudována pohádka *Rozmarná princezna* od Markéty Zinnerové. V této hře našli hlavní uplatnění nejmladší herci divadelního

¹⁰⁵ Příloha č. 16.

¹⁰⁶ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s, 2009, s. 28.

souboru, starší generace se zhostila postav strašidel. Prvně se pohádka odehrála na Manětínském oponě, posléze 4. prosince v divadelním klubu ŠUTR.¹⁰⁷

V dalším roce se repríza pohádky *Rozmarná princezna* uskutečnila na oblastní soutěži Radnický dráček, na které ceny získali Olga Pašková za roli princezny a Petr Soukup za roli krejčího Ondry. Absolventi školy mladých režisérů pořádaná SČDO připravili představení *Nepohodlný Indián* na motivy hry autorů Z. Plachého a J. Šimáčka, jehož premiéra se uskutečnila až v únoru roku 2006. Režie se ujala Olga Pašková, která vymyslela originální příběh o vzestupu baletní kariéry talentovaného Indiána na pozadí neúspěšné loupeže.¹⁰⁸ Na festivalu Pozdní léto v Lomanech Štace uvedla reprízu hry *Od Cisterciáků k Panně vejpůl*.¹⁰⁹

Divadelní soubor Štace uvedl na scénu několik samostatných výstupů dne 8. dubna 2006 pod názvem *Život je jen náhoda*. Součástí tohoto pořadu bylo několik monologů a dialogů. Monology si nastudovali Olga Pašková, a to ze hry *Dámská šatna* od Arnošta Goldflama, dále Pavel Kovařík ze hry *V hodině rysa* od Olova Enquista a monologu *Hrdinové okamžiku* J. Průchy se zhostil Antonín Adámek, jenž ztvárnil postavu J. Brožka. Dialog ze hry *Nevyléčitelní* od Ch. Duraga byl podán Marií „Maris“ Šmidovou a Petrem Soukupem, další *Ještě žiju s věšákem, čepicí a plácačkou* se hráli Radim Brejcha a Pavel Bárta. Třetí dialog *Princip interview* Michala Viewegha byl představen Marií Chmelíkovou a Radimem Brejchou.¹¹⁰

Ve stejném roce Štace uvedla na scénu pohádku *Pták Ohnivák a liška Ryška* na motivy díla známého českého spisovatele Karla Jaromíra Erbena. Režie se zhostil čerstvý absolvent režijní školy Petr Soukup. Představení se velmi zalíbilo dětskému publiku na tradičním manětínském festivalu. V roce 2007 se s touto hrou Štace zúčastnila oblastní divadelní přehlídky v Radnicích, na které byla oceněna práce režiséra a role Zlaté královny v podání Aleny Svobodové.

Od podzimu 2006 probíhaly zkoušky nové hry Arnošta Goldflama *Dámská šatna*, jejíž premiéra se i přes některá úskalí uskutečnila 14. dubna 2007 v ŠUTRU. Děj se odehrává

¹⁰⁷ MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005, s. 47.

¹⁰⁸ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 31.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 31–32.

v divadelní šatně, kde čtyři ženy prožívají přípravu premiéry a navzájem si vyprávějí vlastní životní osudy. Hlavních rolí se zhostily Alena Svobodová, Soňa Zelenková, Anna Frázová a Maris Šmidová. Tato hra se dočkala velkého zájmu v širokém okolí. V prosinci roku 2007 byl tradiční *Živý Betlém* uveden jak v Kaznějově, tak i v Mariánské Týnici.¹¹¹

V roce 2008 Štaci postihla tvůrčí krize, a následně tak činnost souboru začala pomalu upadat. Někteří členové odešli do jiného prostředí kvůli dalšímu uplatnění, některé čekaly rodinné povinnosti či pocítily únavu a vyhoření z několikaletého divadelního kolotoče.¹¹² Blížící se třicetileté fungování podnítilo v členech motivaci nevzdávat se. Na počest tohoto jubilea členové oprášili z archivu hru *Čarokrásná ševcová*. Vzhledem k jejímu stáří byl upraven scénář, texty písní i hudba, kterou zkomponovali bratři Šlehoferové. Andrea Svobodová se zasloužila o předělání kostýmů a v neposlední řadě Petr Palma vytvořil novou scénu inspirovanou španělským venkovem. V lednu 2009 Štace oslavila tímto představením třicet let na ochotnických divadelních prknech.¹¹³

2. 4. 4 Od roku 2010 do současnosti

V roce 2010 si členové divadelního spolku vybrali k adaptaci dílo anglického spisovatele Oscara Wilda *Strašidlo Canterwilské*, jež se celkem hrálo čtrnáctkrát. Herečku Markétu Šlehoferovou ocenila porota Žlutického divadelního léta cenou za roli Virginie Otisové.¹¹⁴

V roce 2011 opět Olga Pašková přivedla k životu hru pod názvem *Frida, intimní autoportrét aneb vzpomínky na můj hořký život*, se kterou se zúčastnili manětínské divadelní přehlídky a národní přehlídky Divadlo jednoho herce v Kaznějově. V roce 2012 Štace získala další ocenění na soutěži Radnický dráček pro Alenu Svobodovou a Soňu Zelenkovou za role v pohádce *O pravdomluvné buchtě*, již režírovala Olga Pašková.¹¹⁵

Dalším divadelním počinem byly v roce 2013 *Něžné dámy* na motivy díla Kena Ludwiga. O rok později Štace zrealizovala dílo Agathy Christie *Past na myši*, s nímž se účastnila horažďovické divadelní přehlídky v roce 2016. Na této soutěži Alena Svobodová získala ocenění za herecký výkon v roli paní Boyleové. Toto dílo se dočkalo několika repríz

¹¹¹ SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009, s. 33–34.

¹¹² Tamtéž, s. 34.

¹¹³ Tamtéž, s. 34–35.

¹¹⁴ Stránky *Databáze českého amatérského divadla*. [Online]. Dostupné z [www](http://www.amaterskedivadlo.cz):

<<https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?total=44&srchft=%C5%A1tace+kazn%C4%9Bjov&data=soubor>>. [Cit. dne 2023-03-15].

¹¹⁵ Tamtéž.

i v jiných obcích či městech, například v Radobyčicích u Plzně a také na nesoutěžní přehlídce ochotnických divadelních souborů Mýtský divadelní podzim.¹¹⁶

V roce 2015 herci ze Štace připravili krátké scénky o životních osudech rodiny Metternichů pod názvem *Obrazy ze života Metternichů*¹¹⁷ při příležitosti slavnostního otevření pobočky Národního technického muzea Centra stavitelského dědictví v Plasích. Některé historické kostýmy si vypůjčili nebo hercům vystačila vlastní sbírka. Dále ve stejném roce soubor nastudoval dílo Eduarda Basse na motivy knihy *Klapzubova jedenáctka*¹¹⁸, jejíž premiéra se uskutečnila v březnu roku 2017. Na národní přehlídce Divadla jednoho herce konané v roce 2017 v Kaznějově Olga Muñoz obdržela cenu za herecký výkon ve hře *Argentina*.¹¹⁹

Před pěti lety, tj. v roce 2018, divadelnímu souboru Štace byl udělen Certifikát nositele nemateriálního kulturního dědictví Plzeňského kraje.¹²⁰

V roce 2019 spolek oslavil čtyřicetileté působení na divadelních ochotnických prknech. Za uplynulých čtyřicet let souborem prošlo přes 100 členů a uvedl přes sedm set představení na devadesáti místech České republiky.¹²¹ Několikrát se účastnil divadelních přehlídek a soutěží. Mezi prestižní patří Krakonošův divadelní podzim nebo Jiráskův Hronov, na které se vítězkou stala Olga Pašková v roce 2015. V roce 2019 také členové uvedli veselohru *Kaznějovské hříšné časy* a pohádkový kabaret *Bubáci* určený nejen dětem. Během dubna 2019 se již tradičně v ŠUTRU uskutečnila soutěž Divadlo jednoho herce, na které se sešlo celkem šest amatérských divadelních spolků.¹²²

Na počátku roku 2020 soubor započal s přípravami nové komedie na motivy hry Marca Camolettiho z roku 1966. Dramaturgické úpravy se ujala Alena Svobodová, hudby Jaroslav Hep, Štěpán Svoboda s Miroslavem Šmidem navrhli scénu, kulisy a další technické vybavení.

¹¹⁶ SVOBODA, Štěpán. Divadelní sezóna 2015/16 je v plném proudu, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 24, č. 4, 2015, s. 7.

¹¹⁷ Příloha č. 17.

¹¹⁸ Příloha č. 18.

¹¹⁹ Stránky *Databáze českého amatérského divadla*. [Online]. Dostupné z www:

<<https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?total=44&srchft=%C5%A1tace+kazn%C4%9Bjov&data=soubor>>. [Cit. dne 2023-03-15].

¹²⁰ Soukromý archiv Ing. Aleny Svobodové (nar. 1953, Kaznějov).

¹²¹ ADÁMEK, Antonín. 40 let divadelního souboru Štace. *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 28, č. 1, 2019, s. 4.

¹²² Stránky *Databáze českého amatérského divadla*. [Online]. Dostupné z www:

<<https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?total=44&srchft=%C5%A1tace+kazn%C4%9Bjov&data=soubor>>. [Cit. dne 2023-03-15].

Kvůli epidemickým opatřením proti nemoci covid19 se premiéra této hry *Na správné adrese*¹²³ uskutečnila až 26. března 2022 v divadelním klubu ŠUTR. Představení se dočkalo několika repríz jak v domovském prostředí, tak v okolních obcích. Na podzim 2022 ji Štace představila v rámci festivalu Manětínského divadelního podzimu v kulturním domě v Manětíně. Další uvedení následovalo v Plaském kulturním středisku 27. ledna 2023.¹²⁴

V dubnu 2022 se poprvé představilo autorské monodrama *Obcházení* v podání autorky a herečky Olgy Paškové. S tímto počinem zmíněná autorka zvítězila na národní přehlídce Divadla jednoho herce, jež se uskutečnila v říjnu 2021 v Kaznějově.¹²⁵

V nové divadelní sezóně 2022/2023 pro divadelní soubor nadějný vexilolog František Hep navrhl novou vlajku.¹²⁶ Dokonce ji dokázal prosadit u výboru České vexilologické společnosti, a tak se oficiálně zapsala do Národního registru vlajek a praporů.¹²⁷

V současnosti členové divadelního souboru Štace připravují nové divadelní hry, stále pro veřejnost hrají tradiční představení Živý Betlém, který se po covidové pauze uskutečnil 28. listopadu 2022 den po první adventní neděli. Divadelní soubor Štace a její klub představuje velmi přátelské a vlídné prostředí, to potvrzují i samotní členové tohoto spolku a není divu, že se na amatérských hereckých prknech drží již přes čtyřicet let.¹²⁸

2. 5 Ochotnická činnost v Oboře

Na konci 19. století v roce 1877 v Oboře byl místním učitelem J. Štrosem založen ochotnický spolek Tyl, jenž sehrál jako první aktovku *Blázinec v prvním poschodí* od Šamberka.¹²⁹ O deset let později se spolek změnil na dělnický vzdělávací spolek Věda, mezi jehož aktivity také patřilo divadlo a navazoval na odkaz předchozího spolku Tyl. Také v této obci provozovala ochotnickou činnost dělnická tělovýchovná jednota, která v roce 1927 nacvičila hru *Lešetínský*

¹²³ Příloha č. 19.

¹²⁴ Příloha č. 20.

¹²⁵ Štace přichází s novými představeními, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 31, č. 1, 2022, s. 11.

¹²⁶ Příloha č. 21.

¹²⁷ Štace v nové divadelní sezóně pod vlastní vlajkou, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 31, č. 3, s. 9.

¹²⁸ Příloha č. 22.

¹²⁹ HOLEC, Pavel. Počátky ochotnických divadel v našem kraji. In: *Kralovicko, Manětínsko, Plasko. Kronika regionu*, sv. 1. Kralovice: Karel Rom, 2002/2003, s. 29.

kovář.¹³⁰ Během Protektorátu Čechy a Morava v roce 1940 jako ochotnický aktivní působil zde dramatický odbor hasičů.¹³¹

¹³⁰ Příloha č. 23.

¹³¹ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 77.

3 OCHOTNICKÁ ČINNOST V PLASÍCH

V plaském regionu by se za úspěšný ochotnický projekt mohlo považovat konventské divadlo zřízené samotnou kněžnou Paulinou Metternichovou, manželkou Richarda Metternicha, syna známého rakouského kancléře Klemense Václava Lothara Metternicha. Toto divadlo fungovalo více než dvacet let ve druhé polovině 19. století. Po jeho zániku nastal v Plasích mírný pokles ochotnické činnosti.

Na počátku 20. století zde působil zpěvácký soubor Střela, který zanikl již v roce 1910. Poté se na scéně objevil ochotnický spolek Thálie¹³². Bohužel se také netěšil dlouhému trvání, jeho činnost skončila za první světové války.

3. 1 Konventské divadlo

V posledních třiceti letech 19. století se Plasy mohly pyšnit kvalitní ochotnickou činností. Již v roce 1870 v bývalé klášterní knihovně a archivu plaského konventu bylo zřízeno jeviště „konventského divadla“.¹³³ Ředitel panství Nebeský, panský lékař Dr. Stretti, otec vynikajících českých malířů, a samotný kníže Richard Metternich byli velmi nápomocní při samotném vzniku tohoto malého, ale významného divadla. Posléze do chodu byli zapojeni ostatní rodinní příslušníci či přátelé manželů Metternichových, například dcera Žofie a další. Režie a dalších činností se ujala samotná kněžna Paulina, jež při nich mohla realizovat svoje nápadité myšlenky a podle některých zdrojů také svoji výbušnou povahu.¹³⁴ Samotné divadelní hry často doprovázel zpěvácký soubor Střela.

První představení se uskutečnilo v roce 1873. Hrála se neprosazovaná dramatická francouzská aktovka pod názvem *L'inventeur de la Poudre ob Labische, Lefranca a Nyona*,¹³⁵ doprovázená živými obrazy podle klasických vzorů. Mužských hereckých rolí se zhostili Richard Metternich a starý rodinný přítel markýz Bussieres. Pozvánku na tuto událost obrželi rodinní známí, úředníci a hodnostáři z okolních vesnic a plzeňští divadelní referenti, aby o představení posléze informovali v Pražských a Vídeňských listech. Jeden ze zúčastněných referentů si do svých poznámek poznamenal: „*Při setkání s kněžnou Pavlínou byl jsem velmi*

¹³² Příloha č. 24.

¹³³ HOLEC, Pavel. Počátky ochotnických divadel v našem kraji. In: *Kralovicko, Manětínsko, Plasko. Kronika regionu*, sv. 1. Kralovice: Karel Rom, 2002/2003, s. 28.

¹³⁴ Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Thýn Alois, EL NAD 1140, *Konventské divadlo v Plasech*.

¹³⁵ Tamtéž.

*zklamán. Dáma sice v nejlepších letech (teprve 37 roků stará), těla pružného, elegantního a nejjemnějšího pohybu – ale ta tvářnost! Žena vysloveně ošklivá. Když mne ku přání kněžny ředitel Nebeský za kulisy odvedl a představil své velitelce, byl jsem skutečně na rozpacích, mluvím-li opravdu s kněžnou. Ta ošklivost – obával jsem se, aby výraz mého obličejje mne neprozradil. Sotva však promluvila kněžna, ta tam byla má nesmělost. Dáma neobyčejná společenské distinkce a osobní roztomilosti promluvila a pochopil jsem ihned, že bylo možno dokonce se do ní i zamilovati. Požádala mne o referáty pro určité vídeňské listy a pozvala mne, abych po představení přišel do jejího budoáru pro průvodní vizitky, které měly redakcím přijetí mých příspěvků doporučiti, neboť o redakcích těchto byl jsem osobou neznámou.*¹³⁶ Podle doložených zdrojů bylo představení zábavné, lépe byly reprezentovány ženské postavy než mužské. I přes hudební vzdělání knížete Richarda byla v představení patrná jeho herecká neznalost. Naopak markýz Bussieres byl vyzdvižen. I přes veškerou kritiku divadelní představení se těšilo velkému úspěchu, jenž vyústil v myšlenku zrealizovat trvalé divadlo v plaském konventu.¹³⁷

Jako první byla zřízena místnost pro rekvizity a garderoby v bývalé klášterní knihovně. Ve Vídni se kněžna Paulina sešla s nejpřednějšími divadelními ochotníky a u dekoračních malířů dvorních divadel Brioschiho, Burchhardta a Kouckého objednala dekorace. Jevištní ředitel dvorní opery vypracoval projekt na postavení jeviště. Garderoby byly upraveny jako pro nejpřednější umělce. Poté byly opatřeny nejmenší nezbytné věci, mezi které patřily paruky, různá líčidla, obuv a další. Mimo jiné kněžna také zakoupila původní dekorace z divadelní premiéry „*Královna loutek*“, jež se uskutečnila ve Schwarzenberském paláci ve Vídni. Takto vzkvétalo plaské konventské divadlo. Díky podobě s divadlem na zámku Totis v Uhrách, patřícímu hraběti Esterhazymu, vídeňští obyvatelé nazývali konventské divadlo jako „Das böhmische Totis“.¹³⁸

O rok později, v roce 1874, dne 3. listopadu divadlo uvedlo pro veřejnost dvě jednoaktovky od Brauna *Jen opatrně* a *Při neděli provdaná*. Hrál se v německém jazyce a herecký talent představili ochotníci složení z panského úřednictva. Dne 20. listopadu téhož roku se uskutečnilo druhé představení. Hrály se dvě hry, první *Le sermeut v'Horace* a druhá Görnitzova *Dokonalá žena*, na kterých se podíleli dr. Stretti, princezna Žofie a markýz

¹³⁶ Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Thýn Alois, EL NAD 1140, *Konventské divadlo v Plasech*.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž.

Bussieres. Ke konci představení bylo ukázáno několik živých obrazů. Součástí byly jednoduché sborové písně, jejichž text sepsala samotná kněžna Paulina, která v něm satiricky popsala místní poměry.¹³⁹

V divadelní sezóně 1875 bylo celkem uvedeno šest představení. Z těch úspěšnějších stojí za zmínku dramatický balet o jednom jednání od knížete Richarda Metternicha, který měl premiéru dne 18. prosince 1875. V této hře spoluúčinkovala princezna Žofie, Dr. Stretti a dvorní rada Klin Kovström. Dále byl také uveden balet o třech jednáních *Nevinnost a žárlivost*, připravený opět knížetem, z dalších her například *Statistika dam* nebo francouzské představení *Le coud de sonette ve Poireau*.¹⁴⁰

Nadcházející sezóna 1876 uvedla na scénu čtyři divadelní hry: *Le Fleur de Tlemcen* – komedie o jednom jednání, *Naissance et aventures de Pierrot* – pantomima o třech obrazech od knížete Richarda, *Křížové bolesti* a jako poslední *Živé obrazy*.¹⁴¹

V dalším roce bylo nacvičeno divadelní představení pod názvem *Plaské orfeum*. V této hře vyniklo herecké nadání princezny Klementiny a taneční talent princezny Žofie. Dne 16. listopadu 1877 se odehrála pantomima o třech jednáních a čtyřech obrazech *Zlý sen*. Na konci roku byl představen balet o dvou jednáních s názvem *Astra*. Nutno podotknout, že většinu her režíroval sám kníže Richard Metternich.¹⁴²

Sezóna 1878 byla výjimečná první divadelní veselohrou *Byl v Paříži* od Jankeho, hranou v českém jazyce. Hereckých rolí se zhostili ochotníci z řad panských úředníků. Dále se uskutečnily hry, jako byla francouzská aktovka *Un Tiger ve Bengale*, veselohra *Husička z Podhájí* a pantomima *Lesní pohavka*. O rok později se odehrála pouze tři představení, z nichž nejslavnější balet *Dolores* od knížete se uskutečnil 4. prosince. O pár dnů později byl znovu hrán balet *Lesní sen* a k představení byla přidána hra kněžny Pauliny *Dívčí sny*, parodující předchozí balet.¹⁴³

V roce 1880 byla na divadelní scéně uvedena další hra v českém jazyce *Vězeň*. V prosinci se uskutečnila dvě představení – první výpravný balet *Vlasta* o čtyřech jednáních

¹³⁹ Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Thýn Alois, EL NAD 1140, *Konventské divadlo v Plasech*.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Tamtéž.

a jako druhé sólové scény inspirované skutečnými životními událostmi z plaského prostředí, zrežirované kněžnou Paulinou. V roce 1881 se konala tři divadelní představení, jedno z nich v českém jazyce, při kterém se uskutečnila Mossrova veselohra *Pozvu si majora*.¹⁴⁴

V následujícím roce byla představena Nerudova hra *Prodaná láska* ve prospěch Ústřední Matice školské. Premiéru měla inscenace *Kdo se žení* od plzeňského Františka Schwarze. Dne 2. prosince 1882 bylo poprvé zahráno velkolepé představení *Plaští na cestách*. Jednalo se o frašku tvořenou zpěvy od manželů Metternichových. Ve hře také působili kněžna Paulina, princezna Pascalina, lesmistr Holeček, a dokonce také Dr. Stretti. Představení se těšilo velkému úspěchu, a tak se hrálo ještě dvakrát v roce 1882.¹⁴⁵

Na počest desetiletého výročí založení konventského divadla, tj. v roce 1883, byla představena divadelní hra *Soumrak bohů v Plasech*. Jednalo se o komicko-pantomický epos s hudbou od vídeňského skladatele Vil. Raaba. Figuríny dodal J. Fuchs od vídeňského dvorního divadla a tance připravil dvorní baletní mistr Hassreiter. Vídeňský malíř Gaul naaranžoval scény a různé dekorace byly dodány dílnami dvorních divadel. V představení účinkovala celá knížecí rodina. Richard Metternich se tentokrát neujal režie, nýbrž soukromý sekretář Janitsary. Tato hra byla jasným důkazem úspěšnosti plaského divadla a díky tomu ještě rychleji rostla podnikavost a fantazie manželů Metternichových.¹⁴⁶

Dne 14. září roku 1884 byla na konventské scéně uvedena první veselohra princezny Žofie *Básník sokem*. V prosinci o rok později se v tamějším divadle uskutečnila hra *Pohádka zimní noci* o čtyřech jednáních, zrežirovaná hraběnkou Paskalinou Valdštejnovou. V této hře spolupůsobil její manžel, hrabě Jiří Valdštejn. V roce 1885 bylo sehráno několik českých představení.¹⁴⁷

V září roku 1886 se odehrála známá Klicperova hra *Divotvorný klobouk*. V následujícím roce byla uvedena dvě představení, a to Staňkovského veselohra *Není doma* a Šambergrova hra *Blázinec v prvním poschodí*, jehož repríza se uskutečnila v roce 1891. V roce 1888 měla na plaské divadelní scéně premiéru velká silvestrovská fraška kněžny Pauliny. O dva roky později v roce 1890 konventské divadlo přerušilo svoji činnost na počest uctění památky

¹⁴⁴ Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Thýn Alois, EL NAD 1140, *Konventské divadlo v Plasech*.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Tamtéž.

zemřelé hraběnky Paskaliny Valdštejnové. Ale již v roce 1891 měla premiéru první hra princezny Klementiny výpravná pantomima *Farmark*. Nejedlého opereta *Král Vondráček*¹⁴⁸ a Baluckého divadelní hra *Těžké ryby* se na scéně odehrály v roce 1892. Dne 14. září roku 1893 se v prostorách konventského divadla uskutečnila Krylova veselohra *Medvěd námluvčím* k 25. výročí služebního působení ředitele panství Josefa Holečka.¹⁴⁹

V dějinách plaského konventského divadla je den 7. února roku 1894 považován za jeden z nejvýznamnějších. Kněžna Paulina na počest narozenin knížete Metternicha uspořádala mimořádné divadelní představení a současně oslavu k 20. výročí založení zdejšího divadla. Kněžna Paulina svěřila důležité funkce princezně Klementině. Jelikož konventskému divadlu chyběly vhodné podmínky pro tuto hru, musel být vyjednán operní ansámbl městského divadla v Plzni. Tehdejší ředitel zmíněného plzeňského divadla Vodička se všemi podmínkami souhlasil, a tak se představení *Hubička* Bedřicha Smetany mohlo v Plasích uskutečnit. Opera se posléze těšila pozitivnímu hodnocení po všech stránkách. Ve stejném roce postihl plaský klášter rozsáhlý požár, a tak touto hrou skončila slavná doba konventského divadla.

Dne 1. března roku 1895 zemřel kníže Richard Metternich. Jelikož se nedožil žádných mužských potomků, plaské panství připadlo jeho bratrovi. Po Richardově smrti kněžna Paulina natrvalo z Plas odešla. Těmito událostmi definitivně skončila éra slavného konventského divadla v Plasích.¹⁵⁰

3. 2 Plaská ochotnická činnost ve 20. století

Během první poloviny 20. století v Plasích působilo několik místních ochotnických spolků. Například zpěvácký spolek Střela, který zanikl v roce 1910. Poté divadelní činnost produkoval ochotnický spolek Thálie, jehož činnost postupně upadala během první světové války.¹⁵¹

Před první světovou válkou zde účinkoval divadelní soubor Národní jednoty pošumavské (dále NJP), jenž v roce 1908 hostoval v Babině a sehrál představení pod názvem *Diblík, šotek z hor*. V roce 1912 byla zde představena Štechova veselohra *Deskový statek* pod vedením Úřednické besedy. Místní tisk vyzdvihl v tomto představení hereckou roli

¹⁴⁸ Příloha č. 25.

¹⁴⁹ Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Thýn Alois, EL NAD 1140, *Konventské divadlo v Plasech*.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 78.

Fistrovy dcery Julinky, které se ujala jistá slečna Dyková. Recenze obsahovala tyto postřehy: „*Provedení hry bylo dobré. Jen ty hubičky měly být opravdovější; více ohně by nebylo škodilo. Proč se bát? Vůbec erotické prvky, které ve zповědi Revíra z Chotyše jsou nejšťastnějšími momenty celé hry, neměly místo té vroucnosti a toho vnitřního tepla, jaké jim patřilo.*“¹⁵²

Za první republiky k nejvíce aktivním patřily dramatické odbory tamějšího Sokola a dělnické tělovýchovné jednoty.

V roce 1921 se uskutečnilo divadelní představení *Pro tatíčka presidenta* na počest narozenin Tomáše Garrigue Masaryka. Divadelní hru režíroval Josef Průcha. Recitačního a zpěvného programu se ujala tělovýchovná jednota plaského Sokola.¹⁵³ Na oslavu svátku 1. května roku 1921 se hrála plaská dělnická tělovýchovná jednota tříaktovou sociální divadelní hru *Průboj* od Eduarda Hegnera. Představení se konalo v hostinci U Josefa Frány. Účinkující se všech úloh zhostili výborně. Byly oceněny i menší herecké role, jako byla například role Aničky zahráná jistou slečnou Martou T.¹⁵⁴ V červnu téhož roku pod vedením tamějšího Sokola se uskutečnilo loutkové divadlo s názvem *Pestrý večer*.

V srpnu 1922 se v prostorách plaského konventu odehrálo představení *Otec* na motivy díla Aloise Jiráska pod vedením tělovýchovné jednoty Sokol.¹⁵⁵ Ta o říjnovém víkendu představila drama Františka A. Šubrtů *Jan Výrava*. Dne 9. prosince 1922 plaský Sokol uvedl na scénu představení pod názvem *Jejich štěstí* od J. Hilberta. Hlavních rolí se zhostili čtyři herci. Ženská role Věry, představená slečnou Pihertovou, se do povědomí veřejnosti zapsala nejvíce. Zahrané milostné pasáže byly natolik autentické, jako by jí přímo šly od srdce.¹⁵⁶

V následujícím roce 1923 plaská DTJ se hrála několik divadelních představení. V březnu byla v hostinci Josefa Frány uvedena hra *Nezvedená Lída čili Dítě lesa* Antonína Šímy. Za tzv. vápennou pecí téhož roku uspořádala dvě hry: *Svatba s překážkami* a *Chytrák krajánek*.¹⁵⁷

¹⁵² FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 78.

¹⁵³ Místní zprávy z Plas, *Kralovický obzor*, roč. 8, č. 6., 1921, s. 3.

¹⁵⁴ *Kralovický obzor*, roč. 8, č. 14, 1921, nestránkováno.

¹⁵⁵ Tamtéž, roč. 9, č. 24, 1922, s. 4.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ *Podbořansko-žlutický obzor*, roč. 1, č. 1, 1923, nestránkováno.

Opereta *Ženich s titulem* se odehrála v bývalém konventském divadle dne 4. dubna 1925. U obecnstva sklídila velký potlesk a samou chválu. V témže roce místní sbor dobrovolných hasičů uspořádal divadelní představení *Zahradní koncert* od J. Franka.

Plaský Sokol sehrál v únoru roku 1926 oblíbenou lidovou hru *Babí léto se zpěvy* E. Starého¹⁵⁸. V červnu dramatický odbor Sokola představil drama Jaroslava Vrchlického *Noc na Karlštejně*¹⁵⁹, které proběhlo v zámeckém divadle v prostorách klášterní prelatury. Režie se ujal pan J. Fišer a scény jistý Vopálka.

Léta 1927–1934 představují mírný pokles ochotnické divadelní činnosti v plaském prostředí. Tehdy v Československu vrcholila celosvětová hospodářská krize, jež se projevila ve veškerých odvětvích lidského života.

V roce 1935 byla uvedena představení *Když člověk zdědí milion*, *Poslední muž* a lidová hra se zpěvy *Děti naší revoluce* – to vše v režii plaských ochotníků dělnické tělovýchovné jednoty. O rok později místní herci na plaské Velké louce uvedli hru *Není zajiček jako zajiček* a společně s legionáři v kině Střela sehráli představení *Jízdní hlídka*.¹⁶⁰

V roce 1936 sokolští divadelníci představili hru Viléma Wernera pod názvem *Lidé na kře*. Divadelní činnosti se v této době také věnoval hasičský sbor, který v roce 1935 sehrál frašku *Omlazený dědeček*.

K zajímavým produkcím patřilo v jistém smyslu „divadlo“ hrané jen v letních měsících, na kterém se podíleli dobrovolníci trávící svoji dovolenou v plaském prostředí. Tito ochotníci v roce 1930 uvedli komedii *Čemu se říká láska*. Výtěžek z tohoto představení herci věnovali československému Červenému kříži. Tato hra se těšila úspěchu, a tak se v Kaznějově uskutečnila její repríza.¹⁶¹

V roce 1949 se z města stalo sídlo okresu, což pomohlo celkově ke zlepšení tamních podmínek. O pár let později byl založen Okresní dům osvěty, při kterém zároveň byl založen ochotnický spolek Lípa, který existoval do 60. let 20. století. Jeho činnost a aktivita nijak nepřevyšovala tehdejší poměry. Ochotníci tohoto souboru sehráli například tyto hry: *Slovanské*

¹⁵⁸ *Kralovický obzor*, roč. 13, č. 8, 1926, s. 4.

¹⁵⁹ Tamtéž, č. 24, 1926, s. 4.

¹⁶⁰ FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 78.

¹⁶¹ Tamtéž.

nebe od J. Tomana v režii V. Kuchyňky, dále *Stromy umírají ve stoje* či *Morálka paní Dulské*, a v prostorách konventu zřídili nové jeviště.¹⁶²

V první polovině 60. let 20. století došlo ke zrušení plaského okresu a postupnému úpadku plaské ochotnické produkce. Podle regionálního tisku ještě v roce 1960 místní ochotničtí herci nastudovali Thomasovu detektivku *Past*. K obnovení divadelní činnosti došlo v roce 1980, kdy byl založen estrádně-dramatický soubor, ale jeho činnost byla ukončena v roce 1993.¹⁶³

3. 3 Současná plaská ochotnická činnost

V roce 2011 vznikl pěvecký soubor Sagitta. Repertoár tohoto spolku je velmi pestrý, zpívá lidovky, spirituály, chorály, mše, koledy, ale také filmovou i moderní populární hudbu, to vše pod taktovkou Markéty Sloupové. Od roku 2018 zde působí divadelní spolek Drahorád. Tento spolek nese jméno podle vlastní pohádky o přednostovi Drahorádovi. Duchovním otcem těchto pohádek i divadelní podoby byl jejich autor Robert Drozda (1948–2019), významná plaská osobnost.

Právě tyto dva zmíněné spolky společně nacvičili „muziretu“¹⁶⁴ pod názvem *Metternich nežil jako mnich*¹⁶⁵, jejíž premiéra se uskutečnila dne 23. října 2022 v Plaském kulturním středisku – tři roky od úmrtí jejího autora Roberta Drozdy. Pojednává o životě známého kancléře Klementa Václava Lothara Metternicha, který koupil plaské panství na konci 20. let 19. století. Tento počín se těší velkému zájmu veřejnosti. Plaskými ochotníky byla uvedena na divadelním festivalu Manětínský divadelní podzim dne 19. listopadu 2022. Dále v Kaznějově, a dokonce také v plzeňské Měšťanské besedě či v Kralovicích.

¹⁶² FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 78.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ *Muzireta* – spojení operety, muzikálu a zpěvohry. Toto označení pochází z úst účinkujících pěveckého spolku Sagitta a divadelního spolku Drahorád.

¹⁶⁵ Příloha č. 26.

4 OCHOTNICKÉ SPOLKY NA PLASKU

Ochotnická činnost se ujala i v plaských přilehlých obcích – Pláních, Žebnici, Nebřezinech, Horním Hradišti, Babině a také Lomniče. V těchto lokalitách amatérské divadlo zažilo největší slávu za první republiky. Většina těchto souborů ukončila svoji činnost ve 40. a 50. letech 20. století. I přesto, že ochotnickou činnost tyto ochotnické spolky provozovaly krátce, dokázaly oslovit diváky i místní tisk.

4. 1 Ochotnický spolek Havlíček v Pláních

První divadelní představení v Pláních byly uskutečněné nárazově a především díky místním odvážlivcům a milovníkům ochotnické činnosti. Jedno z prvních představení se konalo v tamním hostinci pana Pešíka v roce 1899. Byla uvedena hra *Bratranec* o dvou aktovkách od J. Štolby a druhá fraška od J. Strassera pod názvem *Sluha pánem*. Obě tato představení se odehrála na zapůjčeném jevišti z Mladotic. Obě ochotnické hry režírovali místní učitel František Sopr a kovářský mistr Josef Tomeš z Korýtek. Výtěžek činil 16 zlatých, jenž posléze posloužil na zakoupení plátna na kulisy a latě.¹⁶⁶ Hostinský Pešík zhotovil rámy na kulisy a kostru jeviště. Režiséři prvních her, pánové Tomeš a Sopr, se také podíleli na vzniku vlastního divadelního vybavení. Na ostatních dekoracích se podílel Josef Mrázek. První hra na vlastním jevišti byla uvedena 6. ledna roku 1900, a to s názvem *Starí blázni*. Před rokem 1914 se odehrála hra *Furiant* pod vedením E. Peškové.

Samostatný ochotnický spolek Havlíček byl založen za první republiky v roce 1924. První představení se uskutečnilo v roce 1925 a celkem výtěžek činil 154 korun československých. Tento spolek ochotničil do 30. let 20. století. Do Havlíčkova divadelního repertoáru patří opereta *Tajná láska ta mne trápí*, jež se odehrála v roce 1935.

Vedle ochotnického spolku Havlíček zde provozovali divadelní činnost členové místní tělovýchovné jednoty Sokol. Ti připravili veselohru *Poslední muž* od F. X. Svobody pod režii Františka Pešíka. V roce 1922 uvedli na scénu hru *Naši furianti* od Ladislava Stroupežnického v přírodě mezi obcemi Vrážné a Ondřejov. Dále téhož roku bylo sehráno představení *Křižácká válka*, které se setkalo s bouřlivým potleskem a s obdivem hereckého talentu malého herce Karlíka, avšak u některých občanů taková forma zábavy nenašla pochopení.¹⁶⁷

¹⁶⁶ FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 77.

¹⁶⁷ *Kralovický obzor*, roč. 9, č. 51, 1922, s. 3.

V roce 1924 učitelský sbor z Pláně uspořádal školní mládežnické představení *Krakonoš* v hostinci J. Pokorného. Výtěžek byl věnován dobročinným účelům. Největší zásluhy v tomto divadelním představení náležely jistému panu učiteli Matějkovi, jenž hru nacvičil a zkomponoval k ní hudbu.¹⁶⁸

Ochotnický spolek Havlíček v červnu roku 1933 představil divadelní hru *Maryna*, jejíž premiéra se uskutečnila v přírodě nedaleko obce Pláně. Návštěvnost byla vysoká díky skvělému počasí.¹⁶⁹

Během Protektorátu Čechy a Morava a především po druhé světové válce nastal v obci úpadek ochotnické činnosti. Teprve roku 1957 je doloženo představení *Cvrček u krbu*. V 60. letech 20. století regionální tisk zaznamenal snahu o obnovení divadelní tradice v této obci. Dokonce byla nacvičována jedna divadelní hra, ale brzy onen pokus upadl v zapomnění.

4. 2 Spolek divadelních ochotníků Rozkvět v Nebřezinech

Spolek divadelních ochotníků Rozkvět v Nebřezinech zaznamenal největší slávu během první republiky, ale jeho vznik se datuje již k roku 1912. Na začátku 20. let uvedl tři hry: *Na selském gruntě*, *Farletova těla* a *Ve spárech rakouského orla*.¹⁷⁰ Mezi další „rozkvětovou“ ochotnickou produkci patří například tyto představení: *Chytrák krajánek*, *Tatíčkoví to nejkrásnější*, *Děvče bez domova*, *Hvězda veletrhu*, *Láska až za hrob* nebo také *Zapovězená cestička*.¹⁷¹ V roce 1937 se v hostinci E. Rotta odehrálo představení *Pro lásku a pro vlast*. Ve 30. letech tu vedle Rozkvětu také provozoval ochotnickou činnost dramatický odbor DTJ, který je znám pro své hry se sociální tematikou, například *Evropa hoří*, *Srdce v soumraku* nebo *Osiřelo dítě*. Na začátku druhé republiky jeho činnost začala postupně upadat.

Po komunistickém převratu ochotnická činnost pokračovala v menší míře. V roce 1956 se odehrálo několik představení, ze známých *Stříbrná studánka* od Franka Weniga a *Noc pod Čerchovem*. V roce 1957 byla uvedena hra *Oblaka*, s níž divadelní spolek vystupoval

¹⁶⁸ *Kralovický obzor*, roč. 11, č. 14, 1924, nestránkováno.

¹⁶⁹ Tamtéž, roč. 20, č. 23, 1933, s. 3.

¹⁷⁰ Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Spolek divadelních ochotníků „Rozkvět“ Nebřeziny, EL NAD 1088, *Pokladní kniha 1925–1934*.

¹⁷¹ Tamtéž.

i v okolních obcích. Spolek divadelních ochotníků Rozkvět působil i na samém počátku 60. let 20. století, ale krátce poté svoji činnost ukončil.¹⁷²

4.3 Ochotnický spolek Jirásek v Žebnici

První iniciativu pro založení ochotnické činnosti v Žebnici ukázal hasičský sbor, který byl založen v roce 1907 a již téhož roku sehrál Malochovu jednoaktovku *Pensionát paní Borové*. V roce 1923 se uskutečnila první schůze nového divadelního spolku Jirásek.¹⁷³ Toto ochotnické divadlo vzniklo za účelem podpory dramatického umění a literatury, za zvýšení mravní a kulturní úrovně společnosti a rozvoje duševního i společenského života. V roce 1925 spolek pro veřejnost přichystal divadelní představení *Boběček z ministerstva*, jehož výnos členové věnovali na učební pomůcky.¹⁷⁴

V roce 1927 zdejší ochotníci Jirásku na scénu uvedli dvě divadelní představení: *Macíčkovu dovolenou*, veselohru o třech dějstvích, a *Dražbu na nevěstu* aneb *Žena na zkoušku*, frašku se zpěvy.¹⁷⁵

Divadelní představení nebyla jedinou náplní tamějších obyvatel. V Žebnici se ochotníci také scházeli ke čtení odborných časopisů, k pořádání veřejných i spolkových přednášek a k udržování knihovny založené z vlastních příspěvků. V neposlední řadě nelze opomenout pořádání dramatických i přátelských cvičení a různých večerních zábav k utužení vztahů členů ochotnické spolku Jirásek.¹⁷⁶

Ochotničtí herci se od počátku založení souboru těšili oblibě mezi místními obyvateli, a proto každé představení bylo naplněné do posledního místa. Mezi nejznámější hry divadelního souboru Jirásek patří *Kříž u potoka*, *Paličova dcera*, *Lešetínský kovář*, *Pantáta Neplecha*, *Nevěsty Českého ráje* či *Láska na konci vesnice*.¹⁷⁷ Postupem času se v repertoáru začaly objevovat další hry. Svoji činnost spolek Jirásek ukončil v roce 1952.

¹⁷² FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 72.

¹⁷³ Příloha č. 27.

¹⁷⁴ *Kralovický obzor*, roč. 12, č. 11, s. 4

¹⁷⁵ Tamtéž, roč. 14, č. 5 a 24, 1927, s. 2.

¹⁷⁶ FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 96.

¹⁷⁷ Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Divadelní spolek „Jirásek“ Žebnice, EL NAD 579.

4. 4 Ochetnická činnost v Lomničce

V druhé polovině 19. století a v první polovině 20. století venkovský učitel patřil k vůdčím osobnostem v obci a škola byla považována za centrum veškerého kulturního dění. Zabývala se hraním divadla, hudebními vystoupeními, promítáním filmů, recitováním básní, ale také se zde nacházela obecní knihovna. Právě taková škola působila v Lomničce, v malé vesnici vzdálené šest kilometrů od Plas. Byla založena roku 1920 a prvním ředitelem se stal Pavel Holec. V prostorách školy si místní občané vlastními silami zřídili divadlo. První představení *Poslední muž* od F. X. Svobody se odehrálo na provizorním jevišti zapůjčeného z Plání. Rekvizity si ochotníci museli připravit vlastní, ale také židle a lavice potřebné do hlediště.¹⁷⁸

V roce 1926 se v Lomničce zahájila pravidelná divadelní činnost. Hrály se jak hry pro dospělé, tak hry pro děti a mládež. Díky spojení divadla a školy si děti samy připravovaly i některá divadelní představení s písněmi, tanci a recitacemi. Tyto akce se uskutečňovaly na počest různých výročí či oslav. Zdejší děti a mládež mohly také uplatnit svůj talent ve hraní loutkového divadla.¹⁷⁹

Divadlo místní osvětové komise (MOK) připravilo divadelní hru Olgy Scheinpflugové *Zalutý*, komedie o třech jednání, jejíž premiéra se uskutečnila 15. dubna 1928 ve zdejší obecné škole.¹⁸⁰ Mezi její další počiny náleží následující divadelní adaptace: *Láska není všechno* (1930), *Rodné brázdy* (1932), *Na lavici obžalovaných* (1934), *Zvíkovský rarášek* (1934), *Vdavky Nanynky Douděrovny* (1934) či drama ukrajinské ženy o třech jednáních *Baryňa* (1934).

Režie všech divadelních představení se ujal již výše zmíněný Pavel Holec, místní řídící učitel, a sám se v nich také angažoval jako herec. V letech 1927–1937 se odehrálo přes 20 premiér. Z klasických divadelních autorů se nejčastěji hrál J. K. Tyl, naopak z moderních J. Průcha a další tehdy současní autoři.¹⁸¹

¹⁷⁸ HUBKA, Petr. Venkovský učitel a divadlo. In: *Kralovicko, Manětínsko, Plasko. Kronika regionu*, sv. 1. Kralovice: Karel Rom, 2002/2003, s. 26.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ *Kralovický obzor*, roč. 15, č. 11, 1928, s. 4.

¹⁸¹ HUBKA, Petr. Venkovský učitel a divadlo. In: *Kralovicko, Manětínsko, Plasko. Kronika regionu*, sv. 1. Kralovice: Karel Rom, 2002/2003, s. 26.

4. 5 Ochotnická činnost v Horním Hradišti

První zmínka o ochotnické činnosti v Horním Hradišti pochází z roku 1924, kdy sdružení Volné myšlenky představilo divadelní hru *Stanko Vodička*, jež přinesla obraz doby rakouské perzekuce. Výtěžek z tohoto představení putoval do Útulku československého lidu v Hluboké.¹⁸² Dále zde za první republiky fungoval dramatický odbor MSD, který v roce 1937 nastudoval hru pod názvem *Pro lásku a pro vlast*. Další zmínka o ochotnické činnosti pochází z 50. let 20. století, kdy místní ochotníci nastudovali představení *Aladinova lampa*.

4. 6 Ochotnická činnost v Babině

Ochotnická činnost v Babině nebyla tolik rozvinutá jako v obcích předchozích. V roce 1937 místní inteligence zahrála hru *Její veličenstvo láska*. Na tomto představení se podílel Jaroslav Dušička, herec plaského Sokola. Další zmínka o ochotnické činnosti se datuje do roku 1957. V této době byla místními amatérskými herci nastudována slovenská hra pod názvem *Prasklý krajáč*.¹⁸³

¹⁸² *Podbořansko-žlutický obzor*, roč. 2, č. 2, nestránkováno.

¹⁸³ FÁK, Jiří, *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2006. ISBN 80-903165-5-7, s. 15.

Závěr

Ve druhé polovině 19. století a v první polovině 20. století ochotnická aktivita ve zkoumané oblasti severního Plzeňska byla považována za výraznou součást kulturního života. Tuto činnost zde provozovaly jak ochotnické a loutkářské spolky, tak dělnické tělovýchovné jednoty, sbory dobrovolných hasičů či zájemci o herectví. Amatérské soubory založené ve 20. století v regionu Plasko a Kaznějovsko se do dnešní doby neudržely, výjimkou je Divadelní soubor Štace Kaznějov, který hereckou činnost vytváří více než čtyřicet let. Za první republiky v některých obcích působilo více amatérských spolků, což mohlo vést k vzájemné konkurenci nebo podpoře. Hrály se různé žánry, jako byly frašky, pantomimy, balet či komedie. Mnohokrát se také inspirovaly známými autory, například Josefem Kajetánem Tylem, Karlem Havlíčkem Borovským, Františkem Xaverem Svobodou, Ladislavem Stroupežnickým, Aloisem Jiráskem nebo Jaroslavem Vrchlickým. Většina amatérských souborů usilovala o vlastní zázemí a jeviště. Představení se konala v místních hostincích, školách, nebo dokonce ve volné přírodě, později v kulturních domech či ve vlastních prostorách. Takovým příkladem je divadelní klub ŠUTR, ve kterém od roku 2001 působí divadelní soubor Štace. Úpadek ochotnické činnosti souvisel s první a druhou světovou válkou a posléze se socialistickým režimem, který měl značný podíl na utváření tehdejší kultury a společnosti. Konec roku 1989 představoval nástup demokracie. V 90. letech 20. století se nový režim pozitivně odrazil ve tvůrčí svobodě amatérsko-hereckých souborů, ale také negativně ve finančních, technických či v zázemních záležitostech. V současnosti v Plasích působí pěvecký spolek Sagitta a divadelní spolek Drahorád, jež se společně zasloužily o muzikál *Metternich nežil jako mnich*, který lze považovat za další impuls rozvoje ochotnické činnosti v této lokalitě.

Cílem bakalářské práce bylo uvést do problematiky ochotnické činnosti v rozmezí 19. až 21. století a specifikovat amatérské divadelní soubory v regionu měst Plasy a Kaznějov na severním Plzeňsku. První kapitola popisovala vývoj ochotnické činnosti od 19. století do současnosti ve zkoumané části okresu Plzeň-sever, dále tradici ochotnických spolků, ale také loutkářství a české divadelní soutěže a festivaly, díky kterým amatérské soubory získávají zpětnou vazbu. Druhá kapitola představila ochotnickou činnost na Kaznějovsku. V této části byl popsán ochotnický spolek Kollár, dramatický odbor Sokola, dále dramatický odbor a loutkářský spolek při podniku Lachemy Kaznějov a divadelní soubor Štace. Také zde byla stručně zmíněna ochotnická činnost v Oboře. Třetí a čtvrtá část zkoumala amatérskou aktivitu

ochotnických spolků v Plasích a v jejich přílehlých obcích, jako jsou Babina, Nebřeziny, Horní Hradiště, Žebnice, Pláně a Lomnička.

Práce zanalyzovala vývoj ochotnických spolků ve zkoumané oblasti, dále jejich dramaturgii a organizační strukturu. Bádáním všech výše zmíněných částí bylo zjištěno, že ochotnictví mělo v jakékoliv době zásadní postavení, jež dopomáhalo vytvářet kulturní identitu obcí, převážně těch menších. Právě zde byly divadelní spolky jediným kulturním činitelem, který i v takových oblastech dostatečně plnil společenskou funkci. I přesto, že amatérská divadla a spolky čelily odlišným politickým režimům, dokázaly si udržet své poslání – pobavit, vzdělávat, zprostředkovat příjemný zážitek a spojovat společnost. A tyto atributy jsou aktuální dodnes. Lze si všimnout, že v současné době ochotnická aktivita spíše stagnuje.

Tato bakalářská práce by v budoucích letech mohla být rozšířená na diplomovou práci a pojednávala by o několika přidaných obcích s doloženou ochotnickou činností, nebo o celé oblasti severního Plzeňska. Z hlediska dostupných informací a pestrého materiálu by se dalo uvažovat o sepsání obsáhlejší publikace o amatérském divadle v Plzeňském kraji či v některých regionech daného území. Další možný pokus by jistě našel úspěch v kratších publikacích o historii ochotnických aktivit ve městech Kaznějov a Plasy, například doplněné o rozhovory s pamětníky.

Summary

The bachelor's thesis analyses and synthesises amateur theatre activity in the region of Plasko and Kaznějovsko in northern Pilsen from the end of the 19th century to the present. The goal is to characterize the functioning of volunteer ensembles in a defined region, their dramaturgy, mission, background and possibly the members of these organizations. Especially in the period of the first republic (1918 - 1938) the most amateur theatre groups were created – Havlíček in Pláně, Jirásek in Žebnice, Rozkvět in Nebřeziny, and also in this period in Lomnička the amateur theatre started to be run by local residents.

The work is divided into four chapters. The first part deals with the development of volunteer activity in the researched environment, and further describes theatre competitions and festivals, puppet societies in the Pilsen-North district and the tradition of volunteer groups. The second chapter specifies volunteer activity in Kaznějov and Obora. The Kollár volunteer association operated in Kaznějov from 1896 to 1951, which was followed by the drama department at the Lachema. From the 1950s to the 1970s, the existence of a puppet association is also documented here. The amateur-acting activity has been presented by a drama troupe called Štace since 1979. This troupe staged several theatre plays of various genres – comedies, fairy tales, poetry, historical plays, etc. In 2019, Štace celebrated her 40th anniversary on amateur theatre boards.

In the town of Plasy, the convent theatre set up in the monastery can be considered a successful volunteer project. Princess Paulina Metternich, wife of Richard Metternich, son of the well-known Austrian Chancellor K. L. V. Metternich, was most responsible for this operation. This theatre existed in the last two decades of the 19th century. In the 20th century, the Thálie volunteer association and the Střela singing group were active here, but in the first half of the 20th century, the drama unions Sokol and the worker's union were the most responsible for amateur acting.

From the second half of the 20th century, especially after the communist coup, theatre activity began to decline in the environment of Plasy. This was also the case in the aforementioned municipalities – in Žebnice, in Pláně, in Lomnička or in Horní Hradiště. In the researched environment, amateur acting is currently represent by the Štace theatre troupe, the Drahorád volunteer association and the Sagitta singing troupe.

The sources used are mainly based on archival funds stored in the State District Archive of northern Pilsen region, located in Plasy. Furthermore, from local periodicals (*Kralovický obzor* or *Kaznějovský zpravodaj*), from Klára Růžková's (born Macháčková) diploma thesis, from relevant literature on the given topic and from private archives. Photos are used from the archive of the Museum and Gallery of Northern Pilsen in Mariánská Týnice, from the archive of Ing. Alena Svobodová and from private archives.

Seznam použitých zdrojů

PRAMENY

Archivní prameny

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Ochotnický spolek „Kollár“ Kaznějov, EL NAD 88.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Ochotnický spolek Havlíček Pláně, EL NAD 1504.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Divadelní spolek „Jirásek“ Žebnice, EL NAD 579.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Spolek divadelních ochotníků „Rozkvět“ Nebřeziny, EL NAD 1088.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Thýn Alois, EL NAD 1140.

Soukromý archiv Ing. Aleny Svobodové (nar. 1953, Kaznějov).

Orální prameny

Rozhovor s Miroslavem Šmidem, členem DS Štace Kaznějov; vedla Barbora Hanzlíčková dne 27. 11. 2022. Záznam a přepis rozhovoru – archiv autorky.

Rozhovor s Marií Šmidovou, členkou DS Štace Kaznějov; vedla Barbora Hanzlíčková dne 27. 11. 2022. Záznam a přepis rozhovoru – archiv autorky.

LITERATURA

ADÁMEK, Antonín. SVOBODOVÁ, Alena. *10 let DS Štace*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 1989.

FÁK, Jiří. *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň: Nadační fond Mariánská Týnice ve spolupráci s Muzeem a galerií severního Plzeňska, 2006. ISBN 80-903165-5-7.

MACHÁČKOVÁ, Klára. *Historie a vývoj ochotnického divadla města Kaznějov*. Diplomová práce obhájená na PF UJEP Ústí nad Labem v roce 2005.

SVOBODOVÁ, Alena. *30 let DS Štace Kaznějov*. Kaznějov: DS Štace Kaznějov, o. s., 2009.

PERIODIKA

ADÁMEK, Antonín. Co je to ŠUTR?, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 26, č. 1, 2017, s. 5.

ADÁMEK, Antonín. Klapzubova jedenáctka jede na vítězné vlně, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 26, č. 2, 2017, s. 6.

ADÁMEK, Antonín. 40 let divadelního souboru Štace, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 28, č. 1, 2019, s. 4.

HOLEC, Pavel. Počátky ochotnických divadel v našem kraji. In: *Kralovicko, Manětínsko, Plasko. Kronika regionu*, sv. 1. Kralovice: Karel Rom, 2002/2003, s. 28–30.

HOLEC, Pavel. Co chceme?. In: *Kralovicko, Manětínsko, Plasko. Kronika regionu*, sv. 1. Kralovice: Karel Rom, 2002/2003, s. 27.

HEPOVÁ, Jitka. Divadelní radost i povzdechnutí, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 28, č. 2, 2019, s. 8.

HUBKA, Petr. Venkovský učitel a divadlo. In: *Kralovicko, Manětínsko, Plasko. Kronika regionu*, sv. 1. Kralovice: Karel Rom, 2002/2003, s. 25–26.

SVOBODA, Štěpán. Divadelní sezóna 2015/16 je v plném proudu, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 24, č. 4, 2015, s. 7.

Ohlédnutí DS Štace za letošní sezónu v ŠUTRU, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 29, č. 4, 2020, s. 5.

Štace přichází s novými představeními, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 31, č. 1, 2022, s. 11.

Štace v nové divadelní sezóně pod vlastní vlajkou, *Kaznějovský zpravodaj*, roč. 31, č. 3, s. 9.

Místní zprávy z Plas, *Kralovický obzor*, roč. 8, č. 6, 1921, s. 3.

Kralovický obzor, roč. 8, č. 14, 1921, nestránkováno.

Kralovický obzor, roč. 9, č. 2, 1922, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 9, č. 24, 1922, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 9, č. 29, 1922, s. 2.

Kralovický obzor, roč. 9, č. 33, 1922, s. 3.

Kralovický obzor, roč. 9, č. 51, 1922, s. 3.

Podbořansko-žlutický obzor, roč. 1, č. 11, 1923, nestránkováno.

Podbořansko-žlutický obzor, roč. 1, č. 24, 1923, nestránkováno.

Podbořansko-žlutický obzor, roč. 2, č. 2, 1924, nestránkováno.

Kralovický obzor, roč. 11, č. 14, 1924, nestránkováno.

Kralovický obzor, roč. 11, č. 35. 1924, s. 3.

Kralovický obzor, roč. 12, č. 7. 1925, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 12, č. 11. 1925, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 12, č. 12. 1925, s. 2–3.

Kralovický obzor, roč. 12, č. 30. 1925, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 13, č. 8. 1926, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 13, č. 24. 1926, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 13, č. 49. 1926, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 14, č. 5. 1927, s. 2.

Kralovický obzor, roč. 14, č. 9. 1927, s. 3.

Kralovický obzor, roč. 14, č. 11. 1927, s. 5.

Kralovický obzor, roč. 14, č. 24. 1927, s. 2.

Kralovický obzor, roč. 15, č. 11. 1928, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 17, č. 13. 1930, s. 3.

Kralovický obzor, roč. 17, č. 34. 1930, s. 3.

Kralovický obzor, roč. 17, č. 45. 1930, s. 3.

Kralovický obzor, roč. 19, č. 17. 1932, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 20, č. 23. 1933, s. 3

Kralovický obzor, roč. 21, č. 4. 1934, s. 4.

Kralovický obzor, roč. 21, č. 12. 1934, s. 3.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Stránky *Divadelního souboru Štace Kaznějov*. [Online]. Dostupné z www:

<<https://www.stace.cz/>>. [Cit. dne 2023-03-15].

Stránky *Databáze českého amatérského divadla*. [Online]. Dostupné z www:

<<https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?total=44&srchft=%C5%A1tace+kazn%C4%9Bjov&data=soubor>>. [Cit. dne 2023-03-15].

Seznam použitých zkratk

DTJ – dělnická tělovýchovná jednota

DJH – Divadlo jednoho herce

DJKT – Divadlo Josefa Kajetána Tyla

DS – divadelní soubor

Dr. – doktor

KD – kulturní dům

MOK – místní osvětová komise

ROH – revoluční odborové hnutí

SČDO – Svaz českých divadelních ochotníků

ŠUTR – Štace uvnitř této radnice

Příloha

Seznam příloh

Příloha č. 1.....	I
Příloha č. 2.....	I
Příloha č. 3.....	II
Příloha č. 4.....	II
Příloha č. 5.....	III
Příloha č. 6.....	III
Příloha č. 7.....	IV
Příloha č. 8.....	V
Příloha č. 9.....	VI
Příloha č. 10.....	VI
Příloha č. 11.....	VII
Příloha č. 12.....	VII
Příloha č. 13.....	VIII
Příloha č. 14.....	IX
Příloha č. 15.....	X
Příloha č. 16.....	XI
Příloha č. 17.....	XII
Příloha č. 18.....	XIII
Příloha č. 19.....	XIV
Příloha č. 20.....	XIV
Příloha č. 21.....	XV
Příloha č. 22.....	XVI
Příloha č. 23.....	XVIII
Příloha č. 24.....	XVIII
Příloha č. 25.....	XIX
Příloha č. 26.....	XX
Příloha č. 27.....	XXI

Příloha č. 1

Průkaz Ústřední matice ochotnického divadla československého.¹⁸⁴

Příloha č. 2

Loutkářský sponk při ROH Lachama Kaznějov, pohádka *Sůl nad zlato*, 1977.¹⁸⁵

¹⁸⁴ Fotoarchiv Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici.

¹⁸⁵ Tamtéž.

Příloha č. 3

Ochotnický spolek Kollár, hra *Vesnický mučedník*, Kaznějov, 1913.¹⁸⁶

Příloha č. 4

Dramatický odbor při ROH Lachema Kaznějov, hra *To byl český muzikant*, Kaznějov, 1954–1958.¹⁸⁷

¹⁸⁶ Fotoarchiv Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici.

¹⁸⁷ Tamtéž.

Příloha č. 5

Dramatický odbor při ROH Lachema Kaznějov, hra *Morálka paní Dulské*, 1954–1958.¹⁸⁸

Příloha č. 6

Dramatický odbor při ROH Lachema Kaznějov, hra *Fidlovačka*, 1954–1958.¹⁸⁹

¹⁸⁸ Fotoarchiv Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici.

¹⁸⁹ Tamtéž.

Příloha č. 7

Scéna a hlediště divadelního klubu ŠUTR, Kaznějov.¹⁹⁰

¹⁹⁰ Soukromý archiv Barbory Hanzlíčkové.

Příloha č. 8

Divadelní soubor Štace, hra *Čarokrásná ševcová*, Kaznějov, 1984.¹⁹¹

¹⁹¹ Fotoarchiv Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici.

Příloha č. 9

Divadelní soubor Štace, hra *Cesta do pohádky a zpátky*, Žlutické divadelní léto, 1991.¹⁹²

¹⁹² Fotoarchiv Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici.

Příloha č. 10

Divadelní soubor Štace, hra *Hříšné časy*, Kaznějov, 2018.¹⁹³

Příloha č. 11

Divadelní soubor Štace, hra *Komedie o vějíři*, Kaznějov, 1999.¹⁹⁴

¹⁹³ Soukromý archiv Ing. Aleny Svobodové (nar. 1953, Kaznějov).

¹⁹⁴ Fotoarchiv Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici.

Příloha č. 12

Sbírka kostýmů DS Štace Kaznějov.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Soukromý archiv Barbory Hanzlíčkové.

Příloha č. 13

Divadelní soubor Štace, hra *Fraškohrátky*, 1999.¹⁹⁶

¹⁹⁶ Fotoarchiv Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici.

Příloha č. 14

Plakát XII. národní přehlídky Divadlo jednoho herce, Kaznějov, 2015.¹⁹⁷

SVAZ ČESKÝCH DIVADELNÍCH OCHOTNÍKŮ
DIVADELNÍ SOUBOR ŠTACE KAZNĚJOV
VÁS ZVOU NA

XII. národní přehlídku
DIVADLA JEDNOHO HERCE 2015
Memoriál Slávky Trčkové

Sobota 11. dubna

11:00 hod
Jiří Hlávka na motivy Viktora Dyka:
Co vyprávěl Sepp Jörgen
Jiří Hlávka, DS Vojan, Libice nad Cidlinou

16:00 hod.
Jan Kameníče:
Kocourku milej, já pro tebe pláču
Pavlna Šponiarová
Divadlo bez zákulisí Sokolov

20:00 hod.
Marta Buchaca:
Neříkej mi lásko
Divadlo bez zákulisí Sokolov

Neděle 12. dubna

10:00 hod.
PERŇÍKOVÁ CHALOUPKA
ANEŽ POPLETENÁ POHÁDKA
M + M Hranice

Ředitelka národní přehlídky:
Alena Svobodová

Odborná porota
národní přehlídky:
Rudolf Felzmann
František Hromada
Hana Šíková

Tajemník národní přehlídky:
Alena Křivancová

Kaznějov, suterén budovy městského úřadu

DIVADELNÍ KLUB ŠTAR

Pořadatelé děkují za finanční podporu Plzeňskému kraji, Ministerstvu kultury ČR a Městu Kaznějov.

¹⁹⁷ Soukromý archiv Ing. Aleny Svobodové (nar. 1953, Kaznějov).

Příloha č. 15

Divadelní soubor Štace, hra *Živý Betlém*, ŠUTR Kaznějov, 2003.¹⁹⁸

¹⁹⁸ Fotoarchiv Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici.

Příloha č. 16

130. výročí železniční Plzeňsko-Březenké dráhy, Kaznějov, září 2003.¹⁹⁹

¹⁹⁹ Soukromý archiv Barbory Hanzlíčkové.

Příloha č. 17

Divadelní soubor Štace, hra *Obrazy ze života Metternichů*, Plasy, 2015.²⁰⁰

Příloha č. 18

Divadelní soubor Štace, hra *Klapzubova jedenáctka*, Kaznějov, 2017.²⁰¹

²⁰⁰ Stránky Divadelního souboru Štace Kaznějov. [Online]. Dostupné z www: <<https://www.stace.cz/>> [Cit. dne 2023-03-15].

²⁰¹ Soukromý archiv Ing. Aleny Svobodové (nar. 1953, Kaznějov).

Příloha č. 19

Divadelní soubor Štace, hra *Na správné adrese*, Manětín, 2022.²⁰²

Příloha č. 20

Plakát hry *Na správné adrese*, divadelní soubor Štace.²⁰³

²⁰² Soukromý archiv Barbory Hanzlíčkové.

²⁰³ Tamtéž.

Příloha č. 21

Vlajka divadelního souboru Štace, autor František Hep, 2022.²⁰⁴

²⁰⁴ Soukromý archiv Ing. Aleny Svobodové (nar. 1953, Kaznějov).

Příloha č. 22

Rozhovory s herci z divadelního souboru Štace.

Rozhovor s Miroslavem Šmidem:²⁰⁵

B: Jak vzpomínáte na své začátky v divadelním spolku ŠTACE?

M: Moje začátky ve Štaci... No, já jsem začínal tím, že jako vždycky každý herec dostal takovou mrňavou roličku. Vždycky se říká, že je to role „paní, nesu Vám psaní“, že se řekne jedna věta, ale ono je to důležité, protože v každém představení je taková maličká role, takže většinou takhle ti herci začínají. Otrkají se a vidí, jak to funguje v zákulisí, nebo když se hraje zájezdové představení a co to všechno obnáší – postavit světla, kulisy, techniku atd. Takže vždycky od těch malých rolí a člověk se potom propracuje k rolím větším a větším.

B: Neuvažoval jste někdy v minulosti si podat přihlášku na konzervatoř?

M: Asi úplně ne. Je to spíše koníček, než aby po tom člověk toužil. Profesně jsem někde jinde, takže spíše to člověk dělá pro tu zábavu než pro tu profesionální dráhu.

B: Jak tedy dlouho působíte ve Štaci?

M: No, hodně dlouho (smích). Jsem to nedávno vlastně počítal, ale řekněme od patnácti let, takže třicet let. (To už je tedy slušná doba – já) To jo, to jo, to už je pořádná porce. (smích)

B: Co Vás fascinuje na povolání herce obecně?

M: Naše parta, to je vždycky spousta legrace. Člověk se tady pobaví a hlavně dělá radost těm lidem. A když člověk na konci slyší ten potlesk, nebo že se lidi smějí a baví se. To je ta hlavní radost.

B: A které představení Vám nejvíce přirostlo k srdci?

M: Já nevím, asi všechny představení, ve kterých jsem hrál. Na všechny rád vzpomínám. Asi bych nemohl vypíchnout jedno představení, které by bylo pro mě nejvíce důležité.

Rozhovor s Marií Šmidovou:²⁰⁶

B: Jak dlouho ve Štaci působíte, paní Šmidová?

M: Ve Štaci působím strašně dlouho, už od jejího založení, tj. od roku 1979.

²⁰⁵ Rozhovor s Miroslavem Šmidem ze dne 27. 11. 2022.

²⁰⁶ Rozhovor s Marií Šmidovou ze dne 27. 11. 2022.

B: Která role Vám nejvíce přirostla k srdci?

M: Hrála jsem celou řadu rolí, ať tedy postavy lidské, nebo i zvířecí – ze začátku tedy. Myslím, že mi nejvíce sedí role současná ze hry „Na známé adrese“ a z těch takových bizarních rolí je to role sovy v dříve uvedené hře. Ale všechny role jsou krásné, když se do nich člověk položí – jak se říká – tak každá je perfektní.

B: Nelitujete, že jste součástí tohoto divadelního spolku?

M: No to jako ne! Kdybych toho litovala, tak sem nechodím (smích). Ne ne ne, tady je suprový kolektiv a právě i my starší, hodně starší, co jsme tady, se snažíme a ti mladí nám dodávají energii a elán. Snažíme se vydržet to tempo (smích).

B: Když jste začínala hrát ve Štaci, bývala jste nervózní před zahájením představení?

M: Byla jsem a jsem pořád. Trémy se člověk asi nezbaví. Dokonce bych řekla, že právě s přibývajícím věkem je tam větší zodpovědnost a že je to někdy i horší, než to bývalo dříve. Ale je to taková ta zdravá tréma, která musí být, aby si člověk zachoval tu pokoru a aby ten výstup nějak vypadal.

B: Když se vrátíme k Vaším začátkům ve Štaci. Jak jste se dostala k hraní v tomto divadelním spolku?

M: Už ve školním věku jsem hrávala loutkové divadlo. Vždycky jsem k ochotnickému divadlu měla velký vztah. I moji rodiče a prarodiče se tímto zabývali, takže zde byl předpoklad, že to taky jednou budu provozovat. Poté jsme ve Štaci hráli s mým manželem, se kterým jsme byli u úplných začátků Štace, do kterých spadá získání těchto prostor (pozn. divadlo „ŠUTR“, suterén městského úřadu Kaznějov). No a teď již se mnou tady hrají má vnoučata (smích).

Příloha č. 23

Dramatický odbor DTJ v Oboře, hra *Lešetínský kovář*, 1927.²⁰⁷

Příloha č. 24

Ochotnický spolek Thálie, Plasy, 1911.²⁰⁸

²⁰⁷ Fotoarchiv Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici.

²⁰⁸ Tamtéž.

Konventní divadlo v Plasech.

Dne 31. prosince 1892

hráti se bude

na rozloučenou se starým rokem:

Král Vondráček XXVII

čili:

Bez lásky nestojí život ani za šňupec tabáku

Velká národní tragicko-komicko-činoherní zpěvohra čili operace, schválně ku po-
sení a poučení na světlo vydaná, ve 3 hlavních jednáních a mnoha výstupech.
Ariemi opatřil a text přispůsobil Roman Nejedlý.

OSOBY:

Král Vondráček XXVII (baryton), poslední větev ne- božtíka krále Vondry XXVI.	Rybroucl (bas buffo), vůbec známý pán na Krkonoších.
Symfonie, (mezzooprán), královna, jeho manželka.	Brko (podzemský bas),
Kašpárek, obou ministr, (zpívá jak umí)	Křídlo (nadzemský tenor),
Maršál, (vyšeptalý tenor)	Páperka (vzduchový tenor),
Jenerál (tenor) zemské obrany na moři.	Oháňka (nadpřirozený hlas),
Sbor, tělesní stráž královny (samí vybraní lidé.)	Rinaldo Rinaldini (úrdinný tenor), vůdce zlopověstné
Opravdové vojsko s bubenkem. Purkrajlata, pážata, hořdány, lid obojího pohlaví a děti.	bandy rauhířské, zabloudilé do Krkonoš.
Čičikakabo, král čínský, kterého ale nebude vidět, Čimčimbamsalamej,	Grází (bas), jeho ševcův.
Barbarabahambuči, jeho ministři v přirozeném Kikiribumkirifuč,	Ostatní banda beze jména.
Fikuličimčaranimra,	Vávra (I. bas),
	Matěj (II. bas),
	Kašpar (III. bas),
	Kačenka (soprán)
	Vorůlka (kolísá mezi basem a diáskantem)
	Barbora (diáskant).

²⁰⁹ Fotoarchiv Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici.

Příloha č. 26

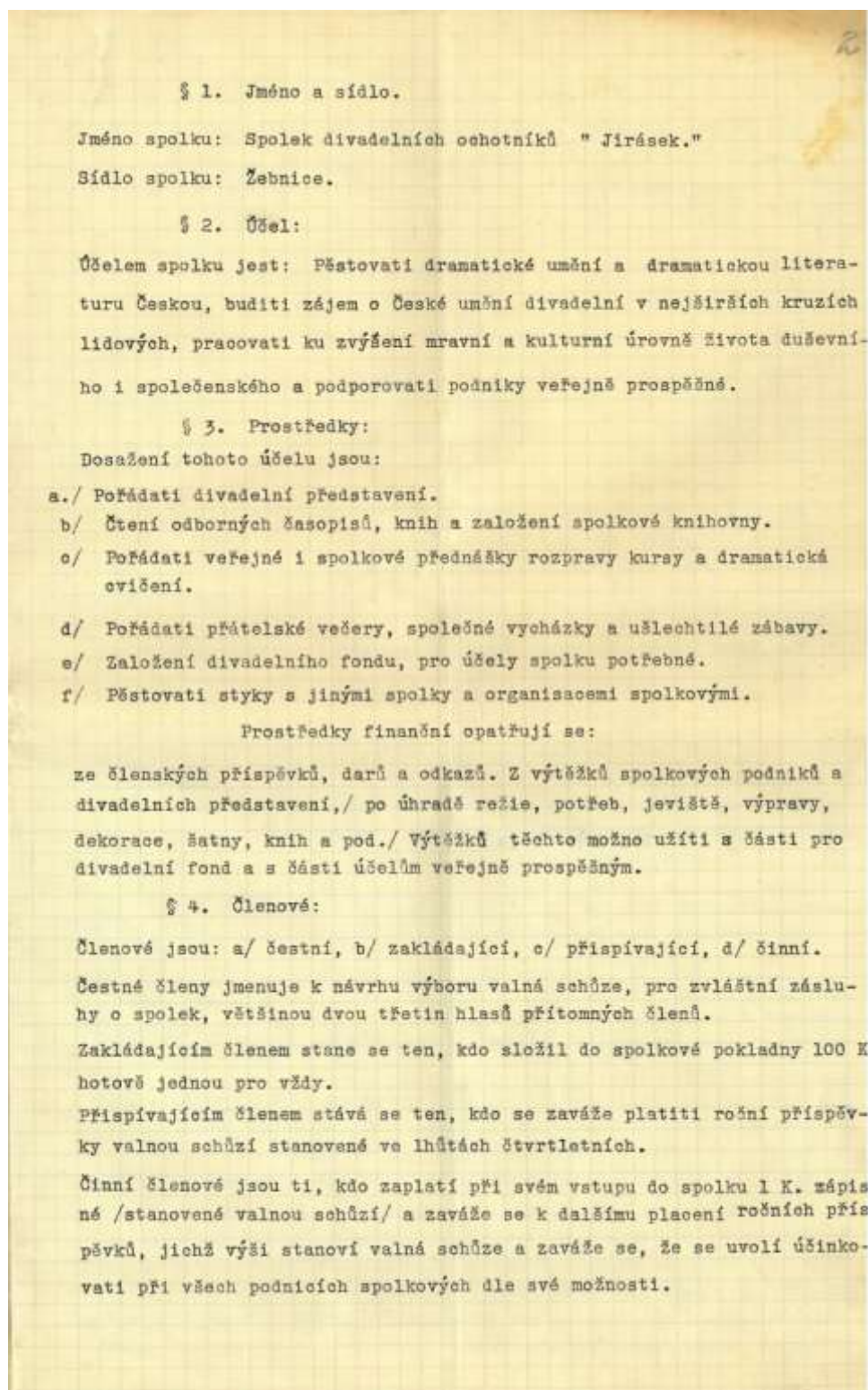
Spolky Saggita a Drahorád, hra *Metternich nežil jako mnich*, Plasy, 2022.²¹⁰

²¹⁰ Soukromý archiv Barbory Hanzlíčkové.

Příloha č. 27

Stanovy ochotnického spolku Jirásek v Žebnici.²¹¹

²¹¹ Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond Divadelní spolek „Jirásek“ Žebnice. EL NAD 579.

§ 5. Přijímání členů:

Členem spolku může být každý i osoba právnická. Podmínkou přijetí do spolku je, překročení 14 rok věku osobní bezúhonnost a schopnost. Přijetí do spolku stane se na doporučení některého člena výboru, nadpoloviční většinou hlasů výboru.

Výbor může přihlášku odmítnouti bez udání důvodů a odvolání. Každý přijatý člen obdrží spolkovou legitimaci, podepsanou předsedou, jednatelem i pokladníkem.

§ 6. Práva členů:

Všichni členové jsou si rovni a mají právo:

- 1/ navštěvovati místnosti spolkové a užívati všech vzdělávacích prostředků spolkových, dle platných ustanovení a řádů.
- 2/ Navštěvovati divadelní představení a všechny ostatní zábavy za vstupe /spolkem/ výborem stanovené.
- 3/ Účinkovati při divadlech a zábavách a stěžovati si výboru, kdyby jejich způsobem herecké nebylo šetřeno.
- 4/ Účastniti se valné schůze, podávati v ní návrhy, přání a stížnosti, rokovati, hlasovati a voliti. Volení mohou být jen členové činní a psívající.
- 5/ Nahlížeti do všech listin a knih spolkových, v přítomnosti člena výboru, kterému je vedení jich svěřeno.

§ 7. Povinnost členů:

Každý člen jest povinen zachovávatí stanovy, zapsané ihned zapraviti, měsíční příspěvky na počátku každého čtvrtletí řádně odváděti, usnešení valné schůze i výboru řádně zachovávatí a dle svých sil přispívati k plnění povinnosti, účelu spolkem vytčeného dosáhnouti.

§8. Vystoupení ze spolku.

Členem býti přestává: a/ kdo vystoupil, b/ kdo byl vyloučen, c/ kdo vzdor upomínce pokladníka po tři měsíce povinné příspěvky dluhuje a po třetí upomínce nezaplátí.

Vystoupení ze spolku musí být výboru nebo jednatelem ústně nebo písemně oznámeno a legitimace vrácena.

Vyloučení členů ze spolku, zůstaveno jest výboru, usnese-li se dvěma třetinami hlasů a to:

- 1/ Když člen po trojím napomenutí povinnosti ku spolku nesplní.
 - 2/ Když se o spolku hrubě vyjádří, nebo jinak nečestně jedná.
 - 3/ Zavdá-li příčinu k rozbrojům, nebo jedná-li proti stanovám.
 - 4/ Odřekl-li své spoluúčinkování teprve 4 dny před představením, nebo je jinak znemožnil.
 - 5/ Když vzdor napomenutí režiséra nepořádně skoušky navštěvuje.
- Vyloučený může se odvolati k nejbližší valné schůzi, nemá však do schůze přístupu, dokud valná schůze nerozhodne.
- Každý vyloučený neb vystoupivší člen pozbývá všech práv ku spolkovému jmění a vrácení členských příspěvků.

§ 5. Přijímání členů:

Členem spolku může být každý i osoba právnická. Podmínkou přijetí do spolku je, překročení 14 rok věku osobní bezúhonnost a schopnost. Přijetí do spolku stane se na doporučení některého člena výboru, nadpoloviční většinou hlasů výboru.

Výbor může přihlášku odmítnouti bez udání důvodů a odvolání. Každý přijatý člen obdrží spolkovou legitimaci, podepsanou předsedou, jednatelem i pokladníkem.

§ 6. Práva členů:

Všichni členové jsou si rovni a mají právo:

- 1/ navštěvovati místnosti spolkové a užívati všech vzdělávacích prostředků spolkových, dle platných ustanovení a řádů.
- 2/ Navštěvovati divadelní představení a všechny ostatní zábavy za vstupné /spolkem/ výborem stanovené.
- 3/ Účinkovati při divadlech a zábavách a stěžovati si výboru, kdyby jejich způsobylosti herecké nebylo šetřeno.
- 4/ Účastniti se valné schůze, podávati v ní návrhy, přání a stížnosti, rokovati, hlasovati a voliti. Voleni mohou být jen členové činní a přispívající.
- 5/ Nahlížeti do všech listin a knih spolkových, v přítomnosti člena výboru, kterému je vedení jich svěřeno.

§ 7. Povinnost členů:

Každý člen jest povinen zachovávat stanovy, zápisné ihned zapraviti, měsíční příspěvky na počátku každého čtvrtletí řádně odváděti, usnešení valné schůze i výboru řádně zachovávat a dle svých sil přispívati k plnění povinnosti, účelu spolkem vytčeného dosáhnouti.

§8. Vystoupení ze spolku.

Členem býti přestává: a/ kdo vystoupil, b/ kdo byl vyloučen, c/ kdo vzdor upomínce pokladníka po tři měsíce povinné příspěvky dluhuje a po třetí upomínce nezaplatí.

Vystoupení ze spolku musí být výboru nebo jednatelem ústně nebo písemně oznámeno a legitimace vrácena.

Vyloučení členů ze spolku, zůstaveno jest výboru, usnese-li se dvěma třetinami hlasů a to:

- 1/ Když člen po trojím napomenutí povinnosti ku spolku nesplní.
- 2/ Když se o spolku hrubě vyjádří, nebo jinak nečestně jedná.
- 3/ Zavádá-li příčinu k rozbrojům, nebo jedná-li proti stanovám.
- 4/ Odřekl-li své spoluúčinkování teprve 4 dny před představením, nebo je jinak znemožnil.

5/ Když vzdor napomenutí režisera nepořádně skoužky navštěvuje.

Vyloučený může se odvolati k nejbližší valné schůzi, nemá však do schůze přístupu, dokud valná schůze nerozhodne.

Každý vyloučený neb vystoupivší člen pozbývá všech práv ku spolkovému jmění a vrácení členských příspěvků.

3

§ 9. Spáva spolku:

Záležitosti spolkové řídí valná schůze a výbor.
Správní rok počíná se 1. lednem.

§ 10. Valná schůze:

Řádná valná schůze, která jest jednou za rok, na počátku roku.

Mimořádná valná schůze svolává se:

1/ Když se na tom výbor usnese.

2/ Kdykoliv o to požádá nejméně jedna třetina členů.

Každá valná schůze oznámí se s udáním pořadu jednání písemně všem členům spolku. K platnému usnášení valné schůze jest zapotřebí nejméně polovina členů. Nesejde-li se v ustanovenou hodinu dostatečný počet členů, koná se tato o hodinu později, za každého počtu přítomných členů, pokud ve stanovách není jinak určeno.

Valná schůze usnáší se prostou většinou hlasů přítomných členů.

Předseda hlasuje při rovnosti hlasů.

§ 11. Působnost valné schůze:

Valné schůzi jest vyhrazeno:

1/ Voliti předsedu, jeho náměstka, 5 členů výboru, dva náhradníky, dva přehlížitele účtů a režiséra.

2/ Zkoumati a schvalovati zprávy činovníků za uplynulý rok.

3/ Usnáseti se o návrzích výboru, jakož i odvolání členů z usnesení výboru projednati.

4/ Jmenovati čestné členy, k návrhu výboru.

5/ Stanoviti zápisné a příspěvky členů.

6/ Rozhodovati o změně stanov a rozejítí se spolku.

§ 12. Výbor:

Výbor skládá se: 3 předsedy, jeho náměstka, 5ti členů výboru, dvou náhradníků a režiséra. Správní výbor volí se z řádné valné schůze na jeden rok. Byl-li zvolen v jiném čase, potrvá jeho činnost až do nastoupení nového výboru, zvoleného v nejbližší řádné valné schůzi.

Nejdéle do osmi dnů po svém zvolení, se výbor sejde a zvolí ze svého středu činovníky: /jednatele, pokladníka, domácího správce a t. d.

K poradám svým schází se výbor každých 14 dnů. Ku platnému usnášení je třeba nejméně poloviny členů, kteří rozhodují nadpoloviční většinou hlasů, pokud není ve stanovách jinak určeno. Předseda hlasuje při rovnosti hlasů. Člen výboru, který třikrát po sobě do schůze nepřijde, řádně se neomluví, pozbývá svého úřadu a předseda povolá za něho náhradníka.

§ 13. Práva a povinnosti členů:

Správnímu výboru přísluší:

1/ Říditi správu spolku a dbáti nad plněním stanov.

2/ Přijímati a vylučovati členy.

3/ Usnáseti se o návrzích a stížnostech členy spolku podaných.

4/ Přidělovati členům výboru, neb členům činným různé funkce ve věcech spolkových, pokud stanovami vytknuty nejsou.

5/ Jmenovati pro jednotlivé účely spolku odbory, jimž předsedá vždy

předseda a vydávati řády , /jednací, knižní, reziserský, domáci atd. a předkládati je valné schůzi ku schválení.

6/ Svolať valné schůze a uchystati k nim předlohy.

7/ Určovati divadelní představení i ostatní podniky spolkové.

8/ Rozhodovati o všech záležitostech, které nejsou vyhraženy valné schůzi.

Z rozhodnutí výboru lze se odvolati k valné schůzi, pokud ve stanovách jinak určeno není.

§ 14. Činovníci:

Předseda zastupuje spolek před úřady i na venek. Podpisuje s jednatelem a je-li tento zaneprázdněn s některým členem výboru veškeré spisy a oznámení spolková a veškeré spolkové písemnosti, předseda valné schůzi i výboru, které svolává ku schůzím.

Spolkové vyhlášky dějí se oběžníky, nebo oznámením na desce ve spolkové místnosti.

Předsedův náměstek zastupuje předsedu, kdykoliv je tento nepřítomen, neb jinak zaneprázdněn.

Jednatel obstarává spolkové písemnosti, zapisuje zprávy o schůzích, zároveň zprávy o činnosti spolku, vede seznam členstva a podpisuje spolu s předsedou veškeré listiny spolkem vydané.

Pokladník přijímá, opatruje a zpravuje jmění spolkové, vyplácí vřdaje výborem povolené na poukázku předsedy, nebo jeho oprávněného zástupce a v každé schůzi výboru podává podrobné, ve valných schůzích pak úhrnné zprávy o příjmech a vydání a o celkovém finančním stavu spolku. Správce domu pečuje o veškerý majetek spolkový a vede jeho soupis.

Přehlížitelé jsou povinni nejen pokladnu a knihy pokladní, nýbrž i ostatní jmění spolkové, /knižovnu, inventář atd. přehlížeti a správnímu výboru i valné schůzi výsledek oznámiti.

§ 15. Náhradníci:

Náhradníky povolává předseda do výboru, když některý z jeho členů z důležitých příčin prací výboru zůčastniti se nemůže a neb kdykoliv se členů výboru nedostává.

§ 16. Smírčí soud:

Spory ze spolkových poměrů vzniklé, vyřizuje smírčí soud, sestavený ze čtyř členů a předsedy. Každá strana zvolí si dva důvěrníky a předsedu jmenuje výbor. Je-li výbor sám spornou stranou, určí předsedu smírčího soudu valná schůze nadpoloviční většinou přítomných členů. Smírčí soud vynese nadpoloviční většinou hlasů nález, z něhož není odvolání. Při rovnosti hlasů, rozhoduje předseda.

§ 17. Zrušení spolku:

Spolek se rozejde, když tři čtvrtiny všech členů přítomných ve valné schůzi se na tom usnese, nebo když počet členů klesl pod osm.

Byl-li by spolek úředně rozpuštěn, nebo se dobrovolně rozešel, neb jinak zanikl, ztátou členů, případně jeho jmění hasičskému sboru v Žebnici.

Při veřejném vystoupení, jest spolek oprávněn užívati zvláštních odznaků.

V Žebnici dne 25. ledna 1940.

ahly, Josef
k. v. jednání

Josef Molcar,
předseda.